

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

MIA SOINI

Osakeyhtiön lopettaminen-vaiheet ja seuraamukset

Opas kirjanpitäjälle

LIIKETALouden KOULUTUSOHJELMA
2020

Tekijä(t) Soini, Mia	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Lokakuu 2020
	Sivumäärä 47	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Osakeyhtiön lopettaminen-vaiheet ja seuraamukset, Opas kirjanpitäjälle		
Tutkinto-ohjelma Liiketalous		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön aihe kumpusi kirjanpitäjän työstä ja sen kokemasta muutoksesta viimeisten vuosien aikana. Automatiikan ja robotiikan ansiosta kirjanpitäjän on mahdollista kehittää työtään entistä enemmän konsultoivampaan suuntaan. Perehtyminen erilaisiin yrittäjärjestelyihin, avaa kirjanpitäjälle uusia uria tekoälyn hoitaessa peruskirjauksia kirjanpidossa.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia opas kirjanpitäjille osakeyhtiön lopettamisesta selvitysmenettelyn avulla. Oppaan laadinnassa keskityttiin selvitysmenettelyyn pienten yhtiöiden osalta eikä muita osakeyhtiön lopettamisen keinoja tai suuryrityksiä otettu huomioon. Tietoa on aiheesta saatavilla runsaasti, mutta se on hajanaista ja vaikeasti yhteen sovitettavaa. Oppaasta oli tarkoitus laatia tiivis paketti, jossa otetaan huomioon kaikki selvitysmenettelyn vaiheet selkeästi, vaihe vaiheelta edeten.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistutkimuksena ja tutkimusta varten haastateltiin yrittäjärjestelyihin erikoistunutta tilintarkastajaa ja kokenutta kirjanpitäjää. Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna, jossa aiheet haastateltaville toimitettiin etukäteen sähköpostitse, mutta keskustelu eteni vapaana kerrontana. Tilintarkastajalta haettiin näkemystä siihen, miten selvitysmenettely käytännössä etenee ja mitä asioita pitää muistaa ottaa purkamisessa huomioon. Kirjanpitäjän haastattelussa keskityttiin keräämään tietoa kirjanpitäjän osaamisesta osakeyhtiön purkautumiseen liittyen ja millaisesta oppaasta hän kokisi olevan eniten hyötyä.</p>		
Asiasanat Osakeyhtiö, selvitysmenettely, kirjanpitäjä, purkautuminen		

Author(s) Soini Mia	Type of Publication Bachelor's thesis ThesisAMK	Date October 2020
	Number of pages 47	Language of publication: Finnish
Title of publication Finishing of the limited company – stages and consequences, Guide to bookkeeper		
Degree programme Business and Administration		
Abstract <p>The subject of the thesis welled during the last years from bookkeeper work and from change experienced by it. It is possible for the bookkeeper to develop his work in the more consulting direction thanks to automatism and robotics. The studying different company restructuring will open new grooves to the bookkeeper when the artificial intelligence takes care of the basic registrations in the bookkeeping.</p> <p>The purpose of the thesis was to draw up the guide of the finishing of the limited company to the bookkeepers with the help of the liquidation proceedings. In the guide's compilation it was concentrated on the liquidation proceedings for small companies and not taken other methods or largescale enterprises of the finishing of the limited company into consideration. There is a lot of information from the subject available, but it is scattered and seriously to be fitted together. It was intended to draw of the guide up the tight parcel in which all the stages of the liquidation proceedings are clearly taken into consideration proceeding from the stage to stage.</p> <p>Thesis was carried out as a developing study and an auditor who had specialized in company restructuring and the experienced bookkeeper were interviewed for the study. The interview was carried out as a theme interview in which the subjects to the interviewees were delivered by e-mail beforehand, but the discussion proceeded as a free narration. From the auditor a view was searched for to how the liquidation proceedings in practice proceed and one must remember to take what matters in breaking to the attention. In the bookkeeper's interview the gathering of the information about the bookkeeper's knowhow was concentrated in connection with the discharging of the limited company and from what kind of guide would he experience most advantage being.</p>		
<u>Key words</u> Limited company, liquidation proceedings, bookkeeper, discharging		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	6
2.1 Tarkoitus ja tavoite	6
2.2 Teoreettinen viitekehys	7
2.3 Tutkimusongelma ja rajaukset	8
3 OSAKEYHTIÖ	9
3.1 Osakeyhtiön määritelmä	9
3.2 Osakeyhtiölaki	9
3.3 Osakeyhtiön perustaminen	10
4 OSAKEYHTIÖN PURKAMINEN	12
4.1 Selvitysmenettely	13
4.2 Konkurssimenettely	15
4.3 Sulautuminen	18
4.4 Jakautuminen	21
5 OSAKEYHTIÖN PURKAUTUMISEN VEROSEURAAMUKSET	23
5.1 Yhtiön näkökulma	24
5.2 Verotuksen poikkeukset	25
5.3 Osakkeen omistajan näkökulma	26
5.4 Yhteenveto	27
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	27
6.1 Tutkimusote	27
6.2 Aineistonkeruumenetelmä	29
6.3 Haastattelun toteutus	30
6.4 Aineiston analysointi	31
6.5 Tutkimuksen luotettavuus	32
7 TUTKIMUSTULOKSET	34
7.1 Haastateltavien näkemykset	34
7.2 Oppaan sisältö	40
8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	41

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

Kirjanpitäjän työ tulee kokemaan tämän vuosikymmenen aikana suuria muutoksia. Digitaalisuus ja sen tuoma sähköinen kirjanpito on ollut alan julkaisuissa aiheina jo pitkään. Viime vuosina yhä enemmän on nostanut päätään myös robotiikka ja tekoäly samankaltaisina toistuvissa työtehtävissä. Kirjanpito-ohjelmat muuttuvat jatkuvasti automaattisimmiksi, jolloin yksittäisten tositteiden kirjaaminen jää pois ja ohjelmisto sekä tekoäly yhdessä tiliöivät osto-, myynti- ja muut tositteet. Automatiikan myötä, kirjanpitäjät pystyvät käsittelemään yhä suurempia asiakasmääriä tai perehtymään yhä syvemmin yksittäisten asiakkaiden erityisongelmiin. Kirjanpitäjät tulevat tulevaisuudessa olemaan yhä enemmän asiantuntijan ja neuvonantajan roolissa asiakassuhteessa. Kirjanpitäjien on omaksuttava yhä enemmän asiantuntijoille miellettäviä työtehtäviä, joista eräs on osakeyhtiön toiminnan päättäminen.

Olen työssäni tilitoimistossa törmännyt usein ikääntyviin pienyrittäjiin, jotka haluaisivat lopettaa osakeyhtiönsä, mutta eivät tiedä miten edetä asian kanssa. Usein varsinainen yritystoiminta on päättynyt jo aiemmin ja yritys on saattanut olla jonkin kiinteistön tai sijoitusten omistajana. Jossain vaiheessa yritys pitäisi saada lopetettua. Tutulla kirjanpitäjällä ei useinkaan ole riittävää osaamista osakeyhtiön lopettamisen vaiheista. Asiantuntijapalvelut taas ovat kalliita ja tuntuvat jo lopettaneesta ja ehkä iäkkäästäkin yrittäjästä hankalilta ja aikaa vieviltä.

Osakeyhtiön lopettamisesta on kirjoitettu paljon ammattikirjallisuudessa ja verkkojulkaisuissa. Tietoa on saatavilla paljon, mutta se on hajallaan ja sitä pitäisi osata etsiä useista lähteistä. Osakeyhtiön lopettamista on lisäksi usein käsitelty osana suurempaa yritysjärjestelyä, jolloin pienenkin osakeyhtiön lopettaminen mielletään vaikeaksi toutetta. Kaupparekisterin sivuille on koottu selkeä, vaihe vaiheelta etenevä kaavio, mitä lopettamisessa tulee käsitellä. Tälläkin sivustolla otetaan huomioon vain kaupparekisterikäsittelyn vaativat vaiheet, eikä perehdytä enempää esimerkiksi veroseuraamuksiin tai yrityksen sisällä tapahtuviin vaiheisiin ennen lopettamista.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on laatia opas kirjanpitäjille pienen osakeyhtiön lopettamiseen. Oppaassa käydään läpi askel askeleelta lopettamisen vaiheet ja pohditaan muutamaa yleisempää veroseuraamusta. Opas keskittyy pieniin yrityksiin, joissa on

enintään kaksi osakasta. Oppaan laatimiseksi, perehdytään ensin osakeyhtiön määrittelmään ja sen perustamiseen. Osakeyhtiön lopettamisen vaiheet käsitellään kohta kohdalta ja perehdytään muutamaa yleisempään veroseuraamukseen niin osakkaan, kuin yhtiönkin näkökulmasta. Oppaan laatimisen apuna, käytän asiantuntijan haastattelua, jotka toteutetaan teemahaastatteluna. Asiantuntijana käytän tilintarkastajaa, jonka työkuvaan kuuluu myös yritysjärjestelyt sekä kirjanpitäjää. Haastattelun teemat ja haastattelun runko laaditaan etukäteen ja ne toimitetaan haastateltaville, mutta kasvotusten käytävän keskustelun on tarkoitus olla vapaamuotoista ja keskustelu nauhoitetaan.

Oppaan on tarkoitus hyödyntää kirjanpitäjiä hoitamaan pienten osakeyhtiöiden lopettamiset itsenäisesti, jolloin asiantuntijoille jäisi enemmän aikaa perehtyä vaativimpiin tapauksiin. Nykyisen digitaalisen kehityksen myötä, kirjanpitäjille jää myös enemmän aikaa hoitaa vaativampia tehtäviä, joita aiemmin on mielletty vain asiantuntijoiden tehtäviksi.

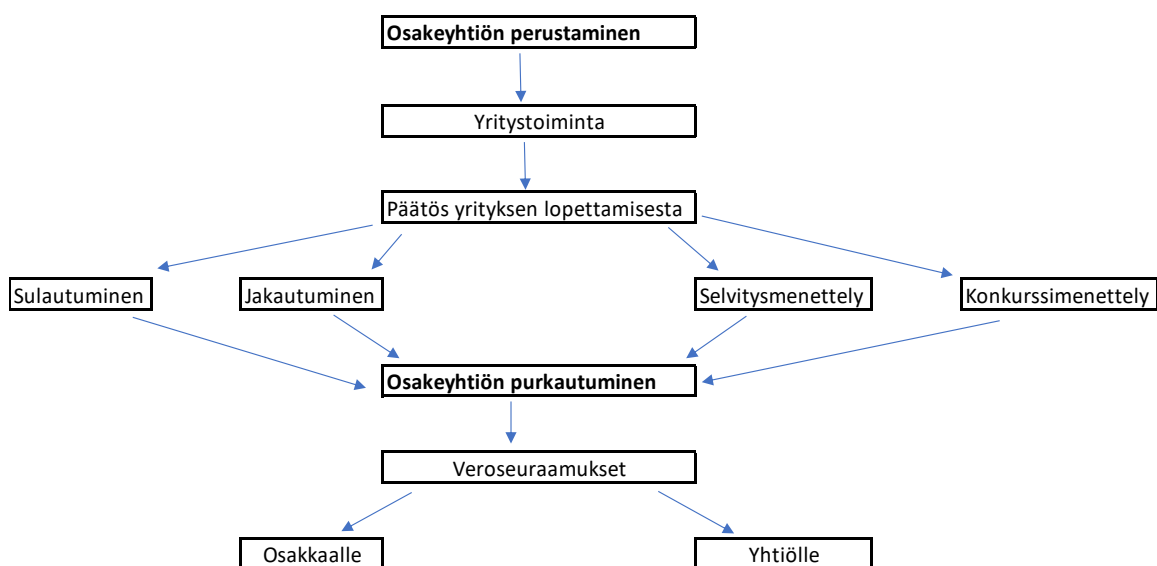
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

2.1 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite kumpuavat omasta tarpeesta kirjanpitäjänä. Olen usein kaivannut selkeää opasta, miten osakeyhtiö lopetetaan ja näin voisin olla avuksi asiakkaille entistä paremmin. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tilitoimiston kirjanpitäjille selkeä opas pienen osakeyhtiön lopettamiseen. Osakeyhtiön lopettamiseen on saatavilla paljon tietoa, mutta se on rikkonaista ja haettava usein monesta paikasta. Tämän opinnäytetyön tuloksena syntyneestä oppaasta on tarkoitus löytyä kaikki tarvittava tieto järjestyksessä, miten tulee edetä. Tavoitteena on antaa kirjanpitäjille tietoa osakeyhtiön lopettamisesta, jolloin he voivat auttaa asiakasta päättämään yrityksensä helposti ja vaivattomasti, ilman erillistä asiantuntijaa. Tavoitteena on myös auttaa asiakkaita, jotka ovat ehkäpä jo pitkäänkin miettineet osakeyhtiönsä lopettamista, mutta eivät tiedä mihin ottaa yhteyttä ja miten edetä asian kanssa.

2.2 Teoreettinen viitekehys

Kuvio 1 kuvaa osakeyhtiön vaiheita perustamisesta lopettamiseen. Kuten kuviosta käy ilmi, lopettaminen voidaan toteuttaa usealla eri tavalla. Lopettaminen tulee kuitenkin tehdä joitakin näistä menetelmistä käyttäen. Osakeyhtiön purkautuminen aiheuttaa myös väistämättä jonkinlaisia veroseuraamuksia niin yhtiölle itselle kuin sen osakkeenomistajillekin. Veroseuraamukset toisaalta aiheutuvat yhtiölle jo ennen lopettamista, koska lopettamisen jälkeen yhtiötä ei enää ole. Verojen suuruus selviää kuitenkin vasta viimeisen tilinpäätöksen ja veroilmoituksen myötä, joten nämä ovat kuitenkin seurausta lopettamisesta ja kuuluvat mielestäni kuvion loppuun.

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys (Itse laadittu 2020)

Yrityksen lopettamisen toteuttaminen sulautumisen ja jakautumisen avulla, tarkoittaa, että osakeyhtiön liiketoiminta jatkaa olemassaoloaan osana jonkun toisen yhtiön toimintaa. Yksi osakeyhtiö päättyy, mutta uusi tai useampi uusi yhtiö syntyy. Selvitys- ja konkurssimenettelyssä osakeyhtiön toiminta päättyy. Velat maksetaan ja sen jälkeen mahdollisesti jäljelle jäävä omaisuus jaetaan osakkeiden omistajien kesken jako-osuuksina. Selvitysmenettelyyn päädytään, mikäli yhtiön varat ovat velkoja suuremmat ja konkurssimenettelyyn velkojen ollessa varoja suuremmat.

2.3 Tutkimusongelma ja rajaukset

Tilitoimiston kirjanpitäjillä ei useinkaan ole tietoa, miten tulee edetä osakeyhtiön lopettamistilanteessa. Tietoa on saatavilla aiheesta paljon, mutta se on hajallaan ja aiheetta on käsitelty osana muitakin yritysjärjestelyjä. Tuttu kirjanpitäjä olisi paras ja luontevin henkilö saattamaan yritystoiminnan loppuun asti, mikäli hänellä olisi riittävän selkeä ohjeistus tehtävään. Tutulle kirjanpitäjälle on monesti myös helpompi kertoa lopettamiseen liittyvistä päätöksistä ja miettiä siihen liittyviä seuraamuksia.

Tutkimuskysymykset johdetaan tutkimusongelmasta, jolloin ongelman työstäminen on helpompaa. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa vastaukset tutkimuskysymyksiin. (Kananen 2015, 28.)

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelmasta johdetut tutkimuskysymykset ovat:

Mitä vaiheita osakeyhtiön lopettamiseen liittyy?

Mitä ilmoituksia tulee laatia osakeyhtiön lopettamisessa?

Mitä veroseuraamuksia erialaisilla menettelyillä on yrittäjälle ja yhtiölle?

Tämä opinnäytetyö on rajattu käsittelemään vain osakeyhtiöitä. Tässä työssä ei huomioida kirjanpidollisia vaikutuksia osakeyhtiön lopettamiseen liittyen, vaan keskitytään lopettamisen vaihtoehtoihin ja niihin liittyviin toimenpiteisiin ja aikarajoihin. Lopettamisen vaihtoehtoja käsitellään teoriassa selvittelymenettelyn, konkurssimenettelyn, sulautumisen ja jakautumisen osalta. Sulautuminen ja jakautuminen käsitellään pääpiirteittäin. Opinnäytetyön empiirisessä osassa, keskitytään ainoastaan selvitysmenettelyn kautta tapahtuvaan pienen osakeyhtiön lopettamiseen.

3 OSAKEYHTIÖ

3.1 Osakeyhtiön määritelmä

Osakeyhtiö on Suomen suosituin yritysmuoto. 2.1.2020 Patentti- ja Rekisterihallituksen merkittyjä osakeyhtiöitä on ollut reilu 266.000. Yksityisiä elinkeinoharjoittajia on ollut 218.000, asunto-osakeyhtiöitä 90.000 ja henkilöyhtiöitä (avoin ja kommandiittiyhtiö) yhteensä noin 40.000. Lisäksi Suomessa on muita yritysmuotoja, jotka ovat kuitenkin selkeä vähemmistö. (Patentti- ja Rekisterihallituksen www-sivut 2020)

Osakeyhtiölain ensimmäisessä luvussa säädetään kahdeksan keskeisintä periaatetta osakeyhtiön toiminnassa. Periaatteiden mukaan osakeyhtiö on itsenäinen oikeussubjekti eivätkä osakkeenomistajat vastaa henkilökohtaisesti yhtiön velvoitteista. Julkisella osakeyhtiöllä tulee olla vähimmäisosakepääoma, muilla osakeyhtiöllä vähimmäispääomaa ei ole. Osakkeita voi vapaasti luovuttaa tai hankkia. Osakeyhtiön tarkoitus on tuottaa voittoa omistajilleen, ellei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä. Päätökset tehdään yhtiökokouksessa ja annettujen äänten enemmistöllä. Mikäli yhtiöjärjestyksessä ei toisin määrätä, kaikki osakkeet ovat yhdenvertaisia. Yhtiön johdon tulee omilla toimillaan huolellisesti edistää yhtiön etua. Osakkeenomistajat voivat määrittellä yhtiöjärjestyksessä yhtiön toiminnasta toisin kuin osakeyhtiölaki määrää. Yhtiöjärjestys ei voi kuitenkaan olla lain tai pakottavan säännöksen vastainen. (Immonen & Nuolimaa 2012, 7-9.)

3.2 Osakeyhtiölaki

Nykyinen, voimassa oleva osakeyhtiölaki on säädetty 21.6.2006. Osakeyhtiölaki koskee kaiken kokoisia yhtiöitä ja laki säättää koko osakeyhtiön toiminnan perustamisesta sen lopettamiseen. Osakeyhtiölaki määrittelee muun muassa osakeyhtiön tarkoituksen, yhtiön hallintaan liittyvät elimet sekä niiden toimintaperiaatteet sekä yhtiön johtamisen periaatteet. Osakkeenomistajat voivat kuitenkin yhtiöjärjestyksessä määrätä yhtiön toiminnasta ja suurin osa osakeyhtiölain säännöksistä on tahdonvaltaisia. Osakeyhtiölaissa on myös pakottavia säännöksiä, joista ei voi poiketa, vaikka osakkeenomistajat

olisivatkin yksimielisiä asiasta. Pakottavat lainkohdat koskevat velkojien suojaa ja viiranomaistoimia. (Ruohola 2013.)

3.3 Osakeyhtiön perustaminen

Perustamissopimuksella osakkeenomistajat sopivat harjoittavansa tiettyä toimintaa yhdessä perustamassaan osakeyhtiössä. Osakeyhtiön voi perustaa myös yksi luonnollinen tai oikeushenkilö, jolloin osakkeenmerkitsijä merkitsee kaikki osakkeet. Osakkeenomistaja tai -omistajat laativat kirjallisen perustamissopimuksen, jonka jokainen allekirjoittaa. (Immonen & Nuolimaa 2012, 26.)

Perustamissopimuksessa tulee aina mainita sopimuksen päivämäärä, kaikki osakkeenomistajat ja kunkin merkitsemät osakkeet, osakkeesta yhtiölle maksettava määrä eli merkintähinta, osakkeen maksuaika sekä yhtiön hallituksen jäsenet. Lisäksi perustamissopimukseen on liitettävä yhtiöjärjestys. Tilikauden pituus on myös mainittava joko perustamissopimuksessa tai yhtiöjärjestyksessä. Lisäksi perustamissopimuksessa on tarvittaessa mainittava yhtiö toimitusjohtaja, hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastaja. (Osakeyhtiölaki 624/2006 2 luku 2§)

Yhtiöjärjestys on osa perustamissopimusta ja jokaisella osakeyhtiöllä tulee olla yhtiöjärjestys. Osakeyhtiön tulee toimia osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaan. Osakeyhtiölain mukaan, yhtiöjärjestys voi olla hyvinkin suppea. Pakollisina tietoina ovat vain: yhtiön toiminimi, kotipaikkakunta Suomessa ja toimiala. (Osakeyhtiölaki 2 luku 3§) Yhtiöjärjestyksessä voidaan säädellä myös monesta muusta asiasta. Yhtiöjärjestyksen määräykset voidaan jakaa pakottaviin ja vapaaehtoiisiin määräyksiin. Pakottavista määräyksistä ei voida poiketa yhtiöjärjestyksellä miltään osin vaan osakeyhtiölaki on normihierarkiassa ylempänä. Tällainen määräys on esimerkiksi osakkeenomistajien henkilökohtainen vastuunvapautus yhtiön velvoitteista. (Helminen 2006, 57.) Vapaaehtoiset määräykset ovat muita määräyksiä, joilla voidaan vapaaehtoisesti määrätä yhtiön toiminnasta. Yleisimmin käytettyjä vapaaehtoisia määräyksiä ovat esimerkiksi tietynlaisten osakkeiden eroavaisuudet, osakkeiden lunastuslauseke, yhtiökouksessa äänestämisen rajoitukset, tilintarkastajan valinnan määräys ja yhtiön edustamisesta annetut määräykset. (Immonen & Nuolimaa 2012, 33-40.)

Osakkeiden maksaminen

Yksityinen osakeyhtiö voidaan perustaa vuoden 2019 lakimuutoksen jälkeen ilman osakkeiden vähimmäispääomaa. Aikaisemmin osakkeista tuli maksaa 2 500 euron vähimmäispääoma, joka on osakeyhtiön niin kutsuttua sidottua pääomaa. Julkisilla osakeyhtiöillä vähimmäispääoman vaatimus on edelleen olemassa ja se on 80 000 euroa. Osakeyhtiön vähimmäispääomasta säädetään osakeyhtiölaissa. (Osakeyhtiölaki 1 luku 3§)

Osakkeiden merkintähinnan maksusta voidaan sopia perustamissopimuksessa ja se voi olla eri yhtiömiehillä erilainen. Rahana suoritettava merkintähinta on maksettava yhtiön Suomessa olevalle pankkitilille. Pankkitili on näin ollen avattava jo ennen kuin yhtiö on varsinaisesti perustettu kaupparekisteriin.

Osakkeiden merkitseminen voidaan tehdä muullakin kuin rahalla, esimerkiksi kalustolla tai kiinteistöllä. Tällöin puhutaan apporttiperustamisesta. Apporttiomaisuus tulee ottaa huomioon jo perustamissopimuksessa, jossa tulee selvittää apporttiomaisuus yksilöidysti, sillä suoritettava maksu sekä omaisuuden arvostamiseen käytetyt menetelmät ja seikat. Työn tai palvelun suorittaminen, ei kelpaa apporttiomaisuudeksi. (Immonen & Nuolimaa 2012, 27.)

Ilmoittaminen kaupparekisteriin

Jotta osakeyhtiö on virallisesti olemassa, se täytyy rekisteröidä kaupparekisteriin. Rekisteröintiä varten tehdään perustamisilmoitus. Samalla perustamisilmoituksella voi ilmoittaa myös Verohallinnon rekistereihin. Osakeyhtiön voi perustaa myös YTJ-palvelussa, mikäli osakepääoma on nolla euroa, osakkeenmerkitsijät ovat täysi-ikäisiä luonnollisia henkilöitä, joilla on suomalainen henkilötunnus ja yhtiöllä on vakiomuotoinen yhtiöjärjestys. Mikäli osakeyhtiöllä on osakepääoma tai muut ehdot eivät täyty, osakeyhtiö perustetaan paperilomakkeella. (Patentti- ja Rekisterihallituksen [www-sivut](http://www.sivut) 2020)

Perustamisilmoitus on tehtävä kauppareksiteriin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun perustamissopimus on allekirjoitettu. Patentti- ja Rekisterihallituksen sivuilla on saatavilla osakeyhtiön perustamispaketti, jossa on kaikki asiakirjapohjat valmiina perustamissopimukselle ja yhtiöjärjestykselle sekä ilmoituslomakkeet (Y1-lomake ja liitelomakkeet) ja ohjeet kaiken täyttämiseksi. Lomakkeet allekirjoittaa hallituksen varsinainen jäsen. Perustamislomakkeelle tulee liittää kuitti käsittelymaksun suorittamisesta, perustamissopimus alkuperäisenä ja jäljennös yhtiöjärjestyksestä. (Patentti- ja Rekisterihallituksen www-sivut 2020)

Ennen yhtiön rekisteröimistä ei voi hankkia oikeuksia, tehdä sitoumuksia eikä olla asianosaisena tuomioistuimessa. Uuden osakeyhtiön on kuitenkin mahdollista tehdä muutamia toimia ennen varsinaista rekisteröintiä. Rekisteröimättömälle yhtiölle voidaan hankkia omaisuutta esimerkiksi vuokrata liikehuoneiston. Tällaisista toimista ennen yhtiön rekisteröintiä, ovat vastuussa toimesta päättäneet ja siihen osallistuneet henkilöt. Ennen rekisteröintiä avataan usein myös perustettavalle yhtiölle pankkitili, jonne mahdollinen osakepääoma maksetaan. Pankkitili avataan perustettavan yhtiön lukuun ja siirretään rekisteröinnin jälkeen osakeyhtiön nimiin. Mahdollisten ennen rekisteröitymistä tehtyjen toimien henkilökohtainen vastuu yhtiömiesten osalta päättyy, kun yhtiö rekisteröidään ja vastuu siirtyy perustetulle osakeyhtiölle. (Immonen & Nuolima 2012, 30.)

4 OSAKEYHTIÖN PURKAMINEN

Liiketoiminta voidaan lopettaa usealla eri tavalla. Yhtiön liiketoiminta voidaan myydä ja yhtiö voidaan tämän jälkeen joko purkaa kokonaan tai jättää niin sanotusti pöytälaatikkoon. Useimmiten kuitenkin liiketoiminnan päättyessä, koko yhtiö puretaan ja sen varat jaetaan velkojen maksun jälkeen jako-osuuksina yhtiömiehille. (Honkamäki, Kujanpää & Pennanen 2018, 410.) Osakeyhtiön purkamiseen on useita keinoja. Tyypillisimpiä ovat selvitysmenettely, konkurssimenettely, sulautuminen ja jakautuminen.

4.1 Selvitysmenettely

Yhtiö voidaan purkaa selvitysmenettelyn kautta, mikäli sen varat riittävät kattamaan selvitysmenettelyn läpiviennin. Selvitysmenettelyn tarkoituksena on selvittää yhtiön varallisuusasema, tarpeellisen omaisuusmäärän muuttaminen rahaksi, velkojen maksaminen sekä ylijäämän suorittaminen osakkeiden omistajille. Yhtiö voidaan asettaa selvitystilaan vapaaehtoisesti tai se voidaan pakottaa siihen. Yleisintä on vapaaehtoinen selvitysmenettely ja pakkoselvitystilaa käytetäänkin yleensä niissä tapauksissa, mikäli yhtiöllä ei ole esimerkiksi voimassa olevaa hallitusta tai se ei ole toimittanut tilinpäätösasiakirjoja rekisteröitäväksi. (Honkamäki ym. 2018, 421.)

Vapaaehtoisesta selvitystilaan asettamisesta päättää yhtiökokous ja se on päätettävä 2/3 äänten enemmistöllä. Päätöksenteon jälkeen, yhtiölle on valittava yksi tai useampi selvitysmies huolehtimaan purkamismenettelystä. Selvitysmiehen on annettava selvitystilasta viivytyksettä ilmoitus kaupparekisteriin ja samalla voidaan hakea myös julista haastetta yhtiön velkojilta. Haasteen voi toimittaa myös myöhemmin, mutta kuitenkin viipymättä. Haasteeseen tulee merkitä kaikki yhtiön velkojat. Tuntemattomia velkojia kutsutaan ilmoittamaan kirjallisesti saatavansa määräpäivään mennessä. Mikäli tuntemattomat velkojat eivät ilmoita saataviaan määräpäivään mennessä, velkojen voimassaolo päättyy. Selvitystilaan asettamisen päivämäärälle, yhtiön tulee laatia tilinpäätös, joka on tilintarkastettava. Mikäli selvitystila kestää yli tilikausien, tulee tilinpäätös laatia jokaiselta tilikaudelta. Yhtiön asetettua selvitystilaan, tulee yhtiön toiminnissa selkeästi käyttää ”selvitystilassa” -tunnusta, esim. A Oy, selvitystilassa. (Honkamäki ym. 2018, 422.)

Selvitysmiehen tehtävä on myös realisoida yhtiön varat haasteen määräajan umpeuduttua niin, että ne riittävät kaikkien velkojen maksuun. Kun kaikki velat on maksettu, selvitysmies jakaa yhtiön jäljellä olevan omaisuuden eli säästön. Tämän jälkeen, selvitysmies laatii yhtiökokoukselle lopputilityksen, joka on kertomus selvitysmiehen hallinnollisista toimista sekä omaisuuden jaosta. Mikäli yhtiöllä on tilintarkastaja, lopputilityksestä hankitaan tilintarkastajan kertomus. Yhtiökokous tarkistaa ja hyväksyy lopputilityksen. Lopputilitys tulee ilmoittaa rekisteröitäväksi kahden kuukauden kuluessa yhtiökokouksesta. Samalla selvitysmiehen tulee tehdä purkamisilmoitus, jonka

myötä yhtiö virallisesti poistuu kaupparekisteristä, vaikka yhtiön katsotaankin purkautuneen jo yhtiökokouksessa, jossa lopputilitys on esitetty. (Immonen & Nuolimaa 2012, 261-263.)

Taulukossa 1. esitetään vapaaehtoisen selvitysmenettelyn vaiheet. Selvitysmenettelyprosessi kestää vähintään viisi kuukautta ja siinä on kaupparekisteriin ilmoitettavia vaihteita kolme: 1. Selvitystilän ja selvitysmiehen rekisteröiminen, 2. Julkisen haasteen hakeminen velkojille ja 3. Osakeyhtiön purkautumisesta ja lopputilityksestä ilmoittaminen. (Patentti- ja Rekisterihallituksen www-sivut 2020) Ilman erityiskysymyksiä, selvitysmenettely on selkeä prosessi. Pienten ja jo toimintansa lopettaneiden osakeyhtiöiden kanssa, selvitysmenettely sujuu yleensä hyvin. Mikäli esimerkiksi tuomioistuimien määrännyt yhtiön selvitystilaan tai osakeyhtiö päättää jatkaa toimintaansa ja lopettaa selvitystilän, ollaan erityisten kysymysten äärellä, joihin sovelletaan erityisiä menettelyjä.

Taulukko 1. Osakeyhtiön vapaaehtoisen selvitysmenettelyn vaiheet (Immonen & Nuolimaa 2012, 262).

Toimenpide	Määräaika
1. Yhtiökokous päättää yhtiön asettamisesta selvitystilaan ja valitsee selvitysmiehen	
2. Selvitysmies ilmoittaa selvitystilän alkamisen kaupparekisteriin	Viipymättä
3. PRH rekisteröi selvitystilän alkamisen	
4. Selvitysmies hakee velkojille julkisen haasteen	Viipymättä
5. PRH määrää julkisen haasteen määräpäivän	
6. Selvitysmies realisoi tarvittavan määrän varoja velkojen maksamiseksi	
7. Selvitysmies jakaa julkisen haasteen määräpäivän jälkeen omaisuuden säästön osakkeenomistajille	Joutuisasti
8. Selvitysmies laatii lopputilityksen ja antaa sen (tarvittaessa tilintarkastettuna) yhtiökokoukselle	Ilman aiheetonta viivytystä
9. Yhtiökokous hyväksyy lopputilityksen. Yhtiö purkautuu	Mahdollisimman pian täytäntöönpanon jälkeen
10. Selvitysmies ilmoittaa lopputilityksen rekisteriin.	2kk:ssa yhtiökokouksesta
11. Selvitysmies ilmoittaa yhtiön purkautumisen rekisteriin.	Joutuisasti

4.2 Konkurssimenettely

Mikäli osakeyhtiö ei kykene vastaamaan veloistaan, se voidaan asettaa konkurssiin. Tämä on niin osakkeiden omistajille kuin yhtiön muillekin sidosryhmille ikävä tapahtuma, joka aiheuttaa menetyksiä. Osakkeenomistajat eivät yleensä saa konkurssiin menneestä yhtiöstä jako-osaansa. Konkurssimenettelystä säädetään konkurssilaisissa. (Villa 2018, 422.)

Konkurssiin voi yhtiötä hakea joko velallinen itse tai velkoja. Konkurssiin asettamisesta päättää tuomioistuin ja se alkaa, kun päätös on annettu. Velallinen menettää määräysvaltansa omaisuuteen, kun konkurssi on alkanut. Konkurssipesää hoitamaan, tuomioistuin määrää pesänhoitajan, joka realisoi yhtiön omaisuuden ja käyttää sen velkojen maksuun. Konkurssimenettelyssä, koko velallisen omaisuus käytetään konkurssi-saatavien maksuun. (Konkurssiasiamiehen www-sivut 2019)

Konkurssin alkaminen näkyy Oikeusrekisterikeskuksen julkaisemassa maksukyvyttömyysrekisterissä sekä yhtiön kaupparekisteriotteella. Konkurssipesänhoitaja voi myös julkaista kuulutuksen tuntemattomien velkojien etsimiseksi yhdessä tai useammassa virallisessa lehdessä, mikäli se on tarpeen tuntemattomien velkojien tai muun syyn vuoksi. (Konkurssilaki 120/2004, 22 luku 2§) Tuomioistuin toimittaa konkurssiin asettamisen tiedot Patentti- ja Rekisterihallitukselle ja pesänhoitajalle. Pesänhoitajan on toimitettava ilmoitus konkurssivalvonnasta velalliselle sekä velkojille, joiden yhteystiedot ovat pesänhoitajan tiedossa. (Konkurssilaki 22 luku 4§)

Pesänhoitaja

Ylintä päätösvaltaa konkurssipesässä käyttävät velkojat ja he käyttävät päätösvaltaansa velkojainkokouksessa. Konkurssilain 14 luvussa, säädetään pesänhoitajan tehtävistä. Pesänhoitajan tehtäviin kuuluu muun muassa velallisen omaisuuden hoitaminen ja myynti sekä pesän juoksevien asioiden hoitaminen. Pesänhoitaja laatii pesäluettelon, velallisselvityksen, selvittää konkurssipesän saatavat, laatii jakoluettelon sekä hoitaa palkkaturvaan liittyvät asiat. Velkojat voivat perustaa pesänhoitajan avuksi velkojatoimikunnan, joka valvoo pesänhoitajan toimintaa ja hoitaa niitä tehtäviä, joita velkojainkokous on sille antanut. (Konkurssiasiamiehen www-sivut. 2019) Laajoissa

konkurssipesissä velkojaintoimikunta on asetettava, mikäli sen asettamiseen ei ole jotain erillistä syytä. (Konkurssilaki 14 luku 12§)

Pesänhoitaja laatii velallisen varoista ja veloista pesäluettelon, josta tulee käydä ilmi velallisen omaisuus konkurssin alkaessa, arvio rahaksimuuton tuloksesta, suurimmat velkojat ja niiden saatavat ja muut merkittävät sitoumukset. Velallisen toiminnasta on myös laadittava selvitys ennen konkurssiin asettamista. Nämä on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssiin asettamisesta. (Konkurssiasiamiehen www-sivut. 2019)

Julkisselvitys

Mikäli konkurssipesän varat eivät riitä konkurssimenettelyn kustannuksiin eikä kuukaan velkojista halua ottaa kustannuksia vastuulle, tuomioistuin voi tehdä päätöksen konkurssin raukeamisesta. Tällöin konkurssin oikeusvaikutukset lakkaavat ja osakeyhtiö poistetaan kaupparekisteristä. (Konkurssilaki 3 luku 11§) Konkurssia voidaan kuitenkin jatkaa julkisselvityksenä, jos siihen on tarpeita. Tuomioistuin päättää julkisselvityksestä konkurssiasiamiehen esityksestä. Velkojien päätösvalta ja pesänhoitajan määräys lakkaavat, kun päätös julkisselvityksestä on tehty. Konkurssipesää hoitaa julkisselvittäjä, joka on konkurssiasiamiehen määräämä. (Konkurssiasiamiehen www-sivut 2019) ”Julkisselvityksestä aiheutuvat konkurssimenettelyn kustannukset maksetaan valtion varoista siltä osin kuin konkurssipesän varat eivät riitä niihin. Korvauksesta päättää konkurssiasiamies.” (Konkurssilaki 11 luku 3§)

Konkurssisaatavat ja -valvonta

Velkojalla on oikeus valvoa saatavaansa ja saada sille suoritus konkurssissa. Suoritus on käytännössä jako-osuus rahaksi muutetusta velallisen omaisuudesta. Pesänhoitajan on pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistuttua ilmoitettava valvontapäivä, jolloin velkojien on viimeistään valvottava saatavansa. Valvontapäivän on oltava viimeistään kahden kuukauden kuluttua päivän määräämisestä. Valvontapäivän määräämisestä on myös ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle. (Konkurssilaki 12 luku 5§)

Velkojan tulee ilmoittaa saatavansa pesänhoitajalle kirjallisesti ennen valvontapäivän määräämistä tai valvontakirjelmällä annetussa määräajassa. Valvontakirjelmässä on ilmoitettava yksilöidyt saatavat ja niiden pääoma sekä pääomalle kertynyt korko konkurssiin alkamiseen asti sekä sen jälkeiseltä ajalta. Valvontakirjelmässä tulee olla myös velkojan nimi sekä yhteystiedot. (Konkurssilaki 12 luku 7§) Näin meneteltynä, velkojalla on oikeus jako-osaan konkurssipesästä.

Mikäli saatavaa ei hyväksytä, se tulee riitauttaa. Riitauttaminen tapahtuu kirjallisella ilmoituksella, jossa on eritelty miltä osin saatavaa ei hyväksytä. Jakoluetteloehdotukseen on jo merkittävä, miltä osin pesänhoitaja ei hyväksy velkojan ilmoittamaa saatavaa ja sen perustelut. Velkojalle, jonka saatava on riitautettu, on varattava tilaisuus lausua selvityksensä vaatimustensa tueksi. (Konkurssiasiamiehen www-sivut 2019)

Konkurssisaatavista laaditaan ensin jakoluetteloehdotus ja sen jälkeen jakoluettelo, jonka tuomioistuin vahvistaa. Kun jakoluettelo on vahvistettu, konkurssipesän varat jaetaan velkojille. Jakoluetteloehdotus on laadittava kuukauden kuluessa valvontapäivästä, laajoissa konkurssipesissä määräpäivä on kahden kuukauden kuluessa. Jakoluettelo on toimitettava tuomioistuimelle viimeistään kolmen kuukauden kuluttua jakoluetteloehdotuksen määräpäivästä. (Konkurssilaki 13 luku 10§)

Konkurssin päätyminen

Kun konkurssipesään kuuluva omaisuus on muutettu rahaksi ja pesä selvitetty, pesänhoitajan on laadittava lopputilitys. (Konkurssilaki 19 luku 1 §) Lopputilityksen tulee sisältää selvitys konkurssipesän hallinnosta, velkojien jako-osuuksista ja se on vahvistettava pesänhoitajan allekirjoituksella. (Konkurssilaki 19 luku 2 §) Velkojainkokouksen on myös hyväksyttävä lopputilitys. Konkurssi päättyy, kun lopputilitys on hyväksytty. (Konkurssilaki 19 luku 7 §) Lopulliset jako-osuudet maksetaan velkojille, kun lopputilitys on hyväksytty.

Taulukosta 2. huomataan, miten paljon vähemmän aikarajoja on konkurssimenettelyssä kuin selvitysmenettelyssä (Taulukko 1.). Konkurssimenettely voi olla, pesästä riippuen hyvinkin sotkuinen ja riitaisa, joten riitatilanteet ja niihin liittyvät selvitykset voivat venyttää prosessia useiden vuosien mittaiseksi.

Taulukko 2. Konkurssimenettelyn vaiheet ja määräajat

Toimenpide	Määräaika
1. Konkurssihakemus - joko velallinen tai velkoja	
2. Lausuntopyyntö - velalliselta/velkojalta	
3. Konkurssiin asettaminen - tuomioistuin päättää --> määrätään pesänhoitaja	
4. Mahdollinen muutoksenhaku ja konkurssin peruminen	8pv
5. Pesänhoitaja laatii pesäluettelon ja velallisselvityksen	2kk hakemuksesta
6. Mahdollinen konkurssin raukeaminen/julkisselvitys	
7. Pesänhoitaja määrää valvontapäivän --> ilmoitus Oikeusrekisterikeskukselle, velalliselle ja velkojille (kuulutus, mikäli tarpeen)	Ilman aiheetonta viivytystä
8. Valvontapäivä	1-2kk
9. Pesänhoitajan jakoluetteloehdotus ja valvontojen tarkistaminen	2kk (laajat pesät 4kk)
10. Velallisen ja velkojien riitautukset pesänhoitajalle	1kk
11. Pesänhoitajan jakoluettelo	
12. Tuomioistuin vahvistaa jakoluettelon	
13. Mahdolliset riitautusoikeudenkäynnit	
14. Lopputilitys ja lopullisten jako-osuuksien maksaminen	

4.3 Sulautuminen

Sulautuminen tarkoittaa sulautuvan yhtiön varojen ja velkojen siirtymistä toiselle yhtiölle. Sulautuminen on yleensä osa yrityskauppaa tai sen niin sanottua jälkihoitoa tai

sen avulla pyritään yksinkertaistamaan konsernirakennetta. Yrityskaupassa on tavallista perustaa yhtiön hankintaa varten uusi yritys, ja yrityskaupan jälkeen nämä kaksi yritystä sulautuvat toisiinsa. Sulautumisessa maksetaan yleensä sulautumisvastiketta vastaanottavan yhtiön osakkeilla, mutta se voi olla myös rahasuoritus tai jotain muita oikeuksia koskeva suoritus. (Honkamäki ym. 2018, 121.)

Osakeyhtiölaissa sulautuminen on jaettu absorptiosulautumiseen ja kombinaatiosulautumiseen. Absorptiosulautumisella tarkoitetaan yhden tai useamman yhtiön sulautuvan vastaanottavaan yhtiöön. Kombinaatiosulautumisessa taas vähintään kaksi sulautuvaa yhtiötä sulautuu perustamalla yhdessä vastaanottavan yhtiön. Osakeyhtiölaissa puhutaan myös tytäryhtiösulautumisesta ja kolmikantasulautumisesta. Tytäryhtiösulautumisessa sulautumiseen osallistuvat yhtiöt omistavat kaikki sulautuvan yhtiön osakkeet sekä muut osakkeisiin liittyvät erityisoikeudet. Kolmikantasulautumisessa joku muu taho, kuin vastaanottava yhtiö, antaa sulautumisvastikkeen. (Osakeyhtiölaki 16 luku 2 §)

Sulautumisprosessi aloitetaan sulautumissuunnitelman laatimisella. Kaikkien sulautuvien yhtiöiden hallitusten on laadittava suunnitelma yhdessä ja allekirjoitettava se. Yhtiöiden hallitusten on nimettävä myös yksi tai useampi tilintarkastaja antamaan sulautumissuunnitelmasta lausunto kullekin sulautumiseen osallistuvalla yhtiöllä (Osakeyhtiölaki 16 luku 4 §). Sulautuvassa yhtiössä, yhtiökokous hyväksyy sulautumissuunnitelman. Sulautussuunnitelmasta on oltava tilintarkastajan lausunto ja se on rekisteröitävä kaupparekisteriin, ennen kuin yhtiökokouskutsut voidaan lähettää. Tilintarkasta antaa lausunnon yhtiön velkojen maksun mahdollisesta vaarantumisesta sulautumisessa. Rekisteröinti on tehtävä kuukauden kuluessa sulautumissuunnitelma allekirjoittamisesta. (Honkamäki ym. 2018, 128.)

Sulautuva yhtiö purkautuu sulautumisessa ja sen velkavastuu siirtyy vastaanottavalle yhtiölle eli velallinen vaihtuu. Velallisilla on oikeus vastustaa sulautumista, mikäli he kokevat oikeuksiaan loukattavan. Tämä toteutetaan kaupparekisterin kuulusmenettelyllä, jota on haettava neljän kuukauden kuluessa sulautumissuunnitelman rekisteröinnistä. Kuulutuksen haku koskee myös vastaanottavaa yhtiötä, mikäli sulautuminen tilintarkastajan lausunnon mukaan mahdollisesti vaarantaa yhtiön velkojen maksun.

Velkojaksi katsotaan kaikki ne, joilla olisi yhtiön konkurssissa oikeus saada saamisensa. Velkojilla on oikeus vastustaa sulautumista vain, jos heidän saatavansa on syntynyt ennen sulautumissuunnitelman rekisteröintiä. Patentti- ja Rekisterihallitus julkaisee kuulutuksen virallisessa lehdessä viimeistään kolme kuukautta ennen määräpäivää. (Immonen & Nuolimaa 2012, 236.)

Yhtiökokouksen hyväksyttyä sulautumisen, laaditaan sulautumisen täytäntöönpanoilmoitus. Tämä on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa sulautumista koskevasta päätöksestä. Ilmoitukseen tulee liittää sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden hallitusten jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutus siitä, että sulautumisessa on noudatettu osakeyhtiölain säännöksi, tilintarkastajan todistus siitä, että vastaanottava yhtiö saa täyden vastikkeen sen omaan pääomaan merkitystä määrästä ja lausunto sulautumissuunnitelman selvityksestä, hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan todistus kuulutusten tekemisestä yhtiön velkojille sekä sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden sulautumista koskevat päätökset. (Osakeyhtiölaki 16 luku 14 §).

Kun sulautuminen on rekisteröity, sulautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle ja sulautuva yhtiö purkautuu (Osakeyhtiölaki 16 luku 18 §). Lopputilitys eli tilinpäätös on laadittava päivälle, jolloin sulautuminen on astunut voimaan. Lopputilitys tulee laatia mahdollisimman nopeasti ja siihen sovelletaan niitä säännöksiä, joita tilinpäätökseen sovelletaan kirjanpitolain mukaan. (Honkamäki ym. 2018, 131.)

Taulukossa kolme nähdään sulautumisen aikataulu sulautumissuunnitelman jälkeen. Sulautuminen raukeaa, mikäli aikarajoja ei noudateta.

Taulukko 3. Normaalin absorptiosulautumisen vaiheet

Toimenpide	Määräaika
1. Osallisyhtiöiden hallitukset allekirjoittavat sulautumissuunnitelman	
2. Hankitaan tilintarkastajan lausunto suunnitelmasta	
3. Suunnitelma ilmoitetaan rekisteriin	1 kk:ssa allekirjoittamisesta
4. Patentti- ja Rekisterihallitus rekisteröi suunnitelman	
5. Haetaan velkojakuulutus	4 kk:ssa suunnitelman rekisteröinnistä, voidaan hakea jo rekisteröintivaiheessa
6. Sulautumisesta päättäminen (yhtiökoukous/hallitus)	4 kk:ssa suunnitelman rekisteröinnistä
7. Täytäntöönpanoilmoitus	4 kk:ssa viimeisestä sulautumispäätöksestä
8. Sulautumisen rekisteröinti	6 kk:n kuluessa sulautumista koskevasta päätöksestä
9. Laaditaan lopputilitys	Mahdollisimman pian täytäntöönpanon jälkeen
10. Osakkeenomistajien kokous	
11. Sulautumisvastike annetaan	Joutuisasti
12. Lopputilitys ilmoitetaan rekisteröitäväksi	2 kk:ssa lopputilityksen antamisesta

4.4 Jakautuminen

Jakautumisesta säädetään osakeyhtiölain 17:sta luvussa. Jakautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät, joko osittain tai kokonaan, vastaanottavalle yhtiölle. Jakautumisesta voidaan maksaa jakautumisvastiketta jakautuvan yhtiön osakkeenomistajille. Jakautumisvastike on yleensä vastaanottavan yhtiön osakkeita, mutta se voi olla myös rahaa tai muuta omaisuutta.

Kun osakeyhtiön kaikki varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle yhtiölle ja yhtiö purkautuu, puhutaan kokonaisjakautumisesta. Osittaisjakautumisessa taas osa yhtiön varoista ja veloista siirtyy yhdelle tai useammalle vastaanottavalle yhtiölle. (Osakeyhtiölaki 17 luku 2 §)

Jakautuvan yhtiön hallitus laatii jakautumissuunnitelman, jonka kaikki jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden hallituksen jäsenet allekirjoittavat. Jakautumissuunnitelman tulee olla selkeä ja osakeyhtiölain 17 luvun 3§:n mukaiset tiedot sisältävä. Tilintarkastajan on annettava jakautumissuunnitelmasta lausuntonsa, antaako jakautumissuunnitelma oikeat ja riittävät tiedot jakautumisvastikkeen perusteista ja vaarantaako jakautuminen vastaanottavan yhtiön velkojen maksun. Jakautumissuunnitelma tulee rekisteröidä kaupparekisteriin kuukauden kuluessa jakautumissuunnitelman allekirjoittamisesta. (Honkamäki ym. 2018, 209-214.)

Rekisteriviranomainen hakee jakautuvan yhtiön velkojille kuulutusta. Velkojilla, voidaan saatava on syntynyt ennen jakautumissuunnitelman rekisteröintiä, on oikeus vastustaa jakautumista. Kuulutusta on haettava neljän kuukauden kuluessa jakautumissuunnitelman rekisteröinnistä. (Osakeyhtiölaki 17 luku 6 §)

Jakautumisesta päättämisen tekee jakautuvan yhtiön yhtiökokous ja se on tehtävä neljän kuukauden kuluessa jakautumissuunnitelman rekisteröinnistä. Jakautumisen täytäntöönpano rekisteröidään kaupparekisteriin ja se on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa jakautumisesta koskevasta päätöksestä. Jakautuvan yhtiön lopputilitys eli viimeinen tilinpäätös laaditaan päivälle, jolloin jakautuminen on pantu täytäntöön. Lopputilitys on laadittava mahdollisimman nopeasti, laissa ei ole erikseen määritelty aikaa lopputilityksen laatimiselle. Kirjanpitolaissa kuitenkin todetaan, että tilinpäätös tulee laatia neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä, joten neljän kuukauden aikaraja soveltuu myös jakautumisen lopputilityksen aikarajaksi. (Honkamäki ym. 2018, 216.)

Taulukosta neljä nähdään, että jakautuminen noudattaa lähes samaa kaavaa aikarajoihin mitä sulautuminenkin. Kokonaisjakautuminen onkin menettelynä kombinaatiosulautumisen käännteinen tapahtuma. ”Jakautumisdirektiivissä on tarkoituksella lähdetty siitä, että sulautumisen ja jakautumisen sääntelyt yhdenmukaistetaan ja eri henkilötahojen, lähinnä osakkeenomistajien ja velkojien, suoja järjestetään samanveroisesti molemmissa yritysjärjestelytilanteissa” (Immonen 2014, 396).

Taulukko 4. Kokonaisjakautumisen vaiheet

Toimenpide	Määräaika
1. Osakeyhtiöiden hallitukset allekirjoittavat jakautumissuunnitelman	
2. Tilintarkastaja antaa suunnitelmasta lausunnon	
3. Suunnitelma ilmoitetaan kaupparekisteriin.	1kk:ssa allekirjoittamisesta
4. Suunnitelma hyväksytään sulautuvan yhtiön yhtiökouksessa.	4kk:ssa suunnitelman rekisteröinnistä ja 1 kk ennen kuulutuksen määräpäivää
5. Velkojille haetaan kuulutusta.	4kk:ssa suunnitelman rekisteröinnistä
6. Jakautuminen ilmoitetaan täytäntöön pantavaksi.	6kk:ssa jakautumispäätöksestä
7. Jakautuminen tulee voimaan ja jakautuva yhtiö purkautuu.	
8. Laaditaan lopputilitys	Mahdollisimman pian jakautumisen voimaantulon jälkeen
9. Annetaan jakautumisvastike.	
10. Lopputilitys ilmoitetaan rekisteröitäväksi.	2kk:ssa lopputilityksen antamisesta

5 OSAKEYHTIÖN PURKAUTUMISEN VEROSEURAAMUKSET

Osakeyhtiön voi lopettaa useilla eri tavoilla. Veroseuraamuksia käsitellään tässä ainoastaan selvitysmenettelyn kannalta, eli osakeyhtiön liiketoiminta päättyy, osakeyhtiö lopetetaan ja osakkeenomistajat saavat jako-osansa. Sekä purkautuvalle yhtiölle, että yhtiön osakkaille voi aiheutua veroseuraamuksia osakeyhtiön purkautumisesta. Veroseuraamukset ovat seurausta omaisuuden käyvän arvon realisoitumisesta, kun purkautuva yhtiö luovuttaa omaisuutta osakkaille. (Verohallinnon www-sivut 2020) Yhtiö katsotaan purkautuneen, kun selvitysmies on antanut lopputilityksen yhtiökokouksessa. (Honkamäki ym. 2018, 418.) Purkautumisen verovaikutukset kohdistuvat lopputilityksen antamisen vuoteen.

5.1 Yhtiön näkökulma

Verohallinnon ohjeistuksen mukaan, yhtiön verotus toimitetaan viimeisen kerran purkautumiseen päätyvältä verovuodelta. Yhtiön purkautuessa se luovuttaa omaisuutensa osakkaille, jolloin koko omaisuus luovutetaan käyvillä hinnoilla. Arvonnousut realisoituvat, enakkoon tehdyt kulukirjaukset palautuvat sekä mahdolliset varaukset tuloutuvat. Luovutushinnasta vähennetään verotuksessa poistamattomat hankintamenot tulolähteittäin. Näin syntyy joko luovutusvoittoa tai -tappiota tulolähteittäin. (Verohallinnon www-sivut 2020)

Purkautumisen verotuksesta on säädetty Elinkeinoverolain 51 d §:ssä ja Tuloverolain 27 §:ssä. Omaisuuden arvostaminen tehdään päivään, jolloin selvitysmies on antanut yhtiökokoukselle lopputilityksen. Vaihto-, sijoitus ja käyttöomaisuuden luovutushinnaksi katsotaan niiden todennäköinen luovutushinta (markkinahinta). Tästä johtuen omaisuuden passiivinen arvonnousu – todennäköisen luovutushinnan ja hankintamennon erotus – verotetaan yhtiön tulona. (Ossa 2018, 352)

Vielä vuoden 2019 verotusta toimitettaessa, yhtiöillä on verotuksessa elinkeinotoiminnan tulolähde, henkilökohtainen tulolähde sekä maatalouden tulolähde. Eri tulolähteiden voittoja ja tappioita ei voi vähentää toisistaan, vaan jokaisesta tulolähteistä tulee laskea verotettava tulo erikseen. Vuoden 2020 alussa, henkilökohtaisen tulolähteen mukainen omaisuus poistui osakeyhtiöiltä ja tilalle tuli muu omaisuus. Vuoden 2020 verotuksen toimittamisesta lähtien, osakeyhtiöt, joilla on ennen ollut EVL- ja TVL-tulolähdettä, on jatkossa vain EVL-tulolähteen mukaista tuloa. Jatkossa siis kaikki tulohankkimismenot voidaan vähentää elinkeinotulolähteen tuloista eikä osakeyhtiön verotuksessa voida enää soveltaa tuloverolakia. (Verohallinnon www-sivut 2020)

5.2 Verotuksen poikkeukset

Käyttöomaisuusosakkeet

EVL 6 b § Yhteisön käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verokohtelusta säädetään, että omistajayhteisön harjoittaman elinkeinotoiminnan käyttöomaisuuteen kuuluvat osakeomistukset ovat verovapaasti luovutettavia ja niiden hankinta vähennyskelpotonta menoa. Käyttöomaisuudeksi määritellään elinkeinossa pysyvään käyttöön tarkoitetut maa-alueet, arvopaperit, rakennukset, koneet, kalusto ja muut esineet, patentit ja muut erikseen luovutettavissa olevat aineettomat oikeudet sekä soran- ja hiekanotopaikat, kaivokset, kivilouhokset turvesuot ja muut sellaiset hyödykkeet. Tyypillisimpiä käyttöomaisuusosakkeita ovat tytäryhtiö- ja omistusyhteisyhtiön osakkeet. Käyttöomaisuusosakkeille on tyypillistä, että ne on hankittu pitkäaikaiseen omistukseen eikä niiden pääasiallinen tarkoitus ole osinkotulojen tai lyhyen aikavälin arvonnousun tavoittelu. (Verohallinnon www-sivut 2020)

Hallituksen esityksessä 176/2008 luonnehditaan käyttöomaisuuden käsitettä niin, että käyttöomaisuutta ovat elinkeinossa pysyvään käyttöön tarkoitetut hyödykkeet ja sen tulee palvella käyttöarvoltaan verovelvollisen elinkeinotoimintaa.

Käyttöomaisuusosakkeiden verovapauden edellytyksenä on, että luovuttava yhteisö on omistanut vähintään 10 prosenttia luovutettavan yhtiön osakepääomasta yhtäjaksoisesti vähintään yhden vuoden ajan. Huomioitavaa on myös, että asunto- ja kiinteistöyhtiöiden osakkeet eivät kuulu luovutusvoiton verovapauden piiriin.

Muun omaisuuden osakkeet

Muuhun kuin käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden verokohtelu eroaa myös tavanomaisesta. Menot ja menetykset, jotka eivät liity muun omaisuuden luovutukseen, syntynyt tappio on vähennyskelpoinen vain muun omaisuuden luovutuksesta syntyneistä veronalaisista voitoista verovuonna ja viitenä seuraavana vuonna. Näitä osakkeita ovat esimerkiksi kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiön osakkeet. (Verohallinnon www-sivut 2020)

Muuhun omaisuuteen kuuluvan, muussa kuin tulonhankkimiskäytössä olevan omaisuuden hankintameno on EVL 42a §:n 2 momentin mukaan vähennyskelpoinen enintään omaisuuden luovutushintaa vastaavalta osin. Eli muussa kuin tulonhankkimiskäytössä olevan omaisuuden luovutuksesta syntyvä voitto on yhteisön veronalaista tuloa, mutta luovutustappioita ei voida vähentää. (Verohallinnon www-sivut 2020)

Osakeyhtiötä verotetaan yhteisöverokannan mukaan 20%. Purkautuva yhtiö maksaa siten veroja 20% lopputilityksen verotettavasta tulosta. (Verohallinnon www-sivut 2020)

5.3 Osakkeen omistajan näkökulma

Yhtiön purkautuminen osakkeen omistajan verotuksen näkökulmasta merkitsee omaisuuden luovutusta. Purkautuva yhtiö luovuttaa velkojen maksun jälkeen jääneet varansa osakkeenomistajille ja omistajat saavat jako-osansa. Osakkeet katsotaan vaihdetuksi purkautuvan yhtiön jako-osaa vastaan. Jako-osa voi olla joko rahaa tai muuta omaisuutta. Jako-osan arvo on jako-osana saatavan omaisuuden käypä arvo. Tuloverolain mukainen purkuvoitto, on luovutusvoittoa, joka saadaan laskemalla vähentämällä jako-osan arvosta osakkeiden todellinen hankintameno tietyin poikkeuksin. Mikäli jako-osan käypä arvo on suurempi kuin osakkeiden hankintameno, syntyy luovutusvoittoa osakkeenomistajalle tai mikäli hankintameno on pienempi, syntyy luovutustappiota. Näistä käytetään myös nimeä purkuvoitto tai -tappio. (Immonen 2014, 290.)

Mikäli jako-osaan kuuluu kiinteistö tai arvopapereita, tulee näistä maksettavaksi myös varainsiirtovero. Purkaminen on varainsiirtoveron alainen saanto. (Immonen 2014, 295.)

Mikäli osakkeen omistaja saa purkautuneesta yhtiöstä jako-osana enemmän, mitä osakkeen hankintameno on ollut, syntyy luovutusvoittoa. Luovutusvoitosta voidaan vähentää osakkeiden hankintahinta, jolloin saadaan verotettavan luovutusvoiton määrä. Osakkeiden hankintahinnan sijaan, luovutusvoitosta voidaan vähentää osakkeiden hankintameno-olettaman mukainen määrä. Mikäli osakkeet on omistettu yli 10

vuotta, hankintameno-olettama on 40% osakkeiden luovutushinnasta tai mikäli osakkeet on omistettu alle 10 vuotta 20% osakkeiden luovutushinnasta. Verovelvollinen voi itse valita kumpaa vaihtoehtoa käyttää, jolloin kannattaakin laskea kummalla vaihtoehdolla verovelvollinen päätyy itselle edullisimpaan lopputulokseen. (Verohallinnon www-sivut 2020)

Purkuvoitto on osakkeenomistajan veronalaista pääomatuloa. Pääomatulon veroprosentti 30.000 euroon asti on 30% ja sen ylittävältä osalta 34%. Purkutappio on verotuksessa vähennyskelpoinen ensisijaisesti muun omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta verovuonna tai viitenä seuraavan vuotena sitä mukaan kuin voittoa kertyy. (Verohallinnon www-sivut 2020)

5.4 Yhteenveto

Yhteenvetona voidaan todeta, että verotus on yhtiön lopettaessa ankaraa, mikäli luovutuksesta syntyy voittoa. Yhtiö maksaa voitosta veroa yhteisöverokannan mukaan 20%. Voittoa voi lopputilitykseen syntyä huomattavasti, mikäli yhtiön taseessa on vaikkapa vanha kiinteistö tai arvopapereita, joiden arvo on vuosien saatossa noussut paljon. Tämän lisäksi osakkeenomistajat maksavat luovutusvoitosta veroa pääomatulona 30% tai 34% riippuen voiton määrästä. Mikäli jako-osaan sisältyy kiinteistö, tulee maksettavaksi vielä varainsiirtovero 4% kiinteistön arvosta.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimusote

Tutkimusotteeksi kutsutaan kokonaisuutta, joka sisältää tutkimusaineiston keruun sekä eri analyysimenetelmät. Tutkittavaan ongelmaan tuotetaan ratkaisu tutkimusotteella. Tutkimusotteina pidetään usein määrällistä eli kvantitatiivista tai laadullista eli

kvalitatiivista lähestymistapaa. Näiden tutkimusotteiden lisäksi muina lähestymistapoina on myös Case- kehittämis- ja toimintatutkimus, jota ei aina pidetä edes erillisenä tutkimusmenetelminä vaan tutkimusstrategioina. Moniotteiset tutkimukset hyödyntävät sekä laadullista, että määrällistä tutkimusta. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, tulee kyseeseen yleensä silloin, kun ilmiöstä ei juurikaan tiedetä tai ilmiötä ei tunneta. Kvalitatiivista tutkimusta käytetään myös, mikäli ilmiöstä halutaan syvälinen näkemys. Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus perustuu jo olemassa oleville teorioille, jolloin ilmiö tunnetaan hyvin. Näiden tutkimusten aineistonkeruumenetelmät poikkeavat toisistaan. Laadullisessa tutkimuksessa ainestoa kerätään usein erilaisten haastattelujen avulla, kun taas määrällisessä tutkimuksessa tutkimusainestoa kerätään kyselyillä. (Kananen 2012, 25-26, 29-33; Kananen 2015 28, 70-73.)

Kehittämis- ja toimintatutkimuksella pyritään muutokseen, toimintatutkimuksen onkin sanottu alkavan siitä mihin laadullinen ja määrällinen tutkimus loppuvat. Toimintatutkimuksessa tutkija osallistuu muutokseen ja sen toteuttamiseen. Kehittämistutkimuksen ja toimintatutkimuksen ero on kuin häviävän pieni. Toimintatutkimuksen nähdään kohdistuvan enemmän ihmisiin ja heidän vaikuttamismahdollisuuksiinsa ja mukauttamiseen muutokseen. Toimintatutkimuksessa tutkijan tulee löytää keinot ongelman poistamiseen. Kehittämistutkimuksen kohteena taas ovat enemmän ei-sosiaaliset ilmiöt kuten tuotteet, palvelut, prosessit ja toiminnot. Kehittämistutkimuksella tuotetaan käytännön ratkaisu työelämään ja sillä pyritään löytämään parempia vaihtoehtoja asiantiloille. (Kananen 2012, 37-38, 42, 44.)

Opinnäytetyöni tutkimusotteeksi valikoitui kehittämistutkimus. Kuten Jorma Kananen kirjassaan kirjoitti, toimintatutkimuksen ja kehittämistutkimuksen ero on hiuksenhieno ja puntaroinkin näiden kahden lähestymistavan välillä pitkään. Tarkoituksena on kuitenkin tuottaa työelämää varten opas, joka helpottaa kirjanpitäjän työtä laatia osakeyhtiön lopettaminen itsenäisesti, joten mielestäni tähän soveltuu kehittämistutkimuksen menetelmät. Kehittämistutkimusta varten hyödynnetään laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä eli haastattelua ja valmiita dokumentteja. Oppaan puute on tällä hetkellä selkeä kehityskohde tilitoimistossa ja sen olemassaolo mahdollistaisi perus kirjanpidon ohella, laajentamaan omaa osaamistaan enemmän konsultoivampaan työn suuntaan. Haastatteluiden avulla on tarkoitus saada näkökulmaa mitä oppaalta

todella halutaan ja minkälainen sen tulisi olla, jotta se palvelisi mahdollisimman monipuolisesti. Toisaalta haastattelun avulla halutaan saada myös ammattilaisen huomioita siitä, mitä kaikkea pitää huomioida selvitysmenettelyn aikana ja miten asiat käytännössä etenevät.

6.2 Aineistonkeruumenetelmä

Yksi kehittämistutkimuksen aineistonkeruumenetelmistä on haastattelu. Haastattelun avulla tutkija saa syvemmän kuvan tutkittavasta ilmiöstä ja se mahdollistaa tarkentavien kysymysten tekemisen. Haastattelu voidaan toteuttaa eri haastattelumenetelmillä. Strukturoimattomassa haastattelussa keskustelu etenee avoimesti ja joustavasti asian puitteissa, kun taas strukturoidussa haastattelussa haastattelukysymykset on toimitettu etukäteen haastateltavalle. Haastattelussa voidaan käyttää myös näiden kahden haastattelun välimuotoa, puolistrukturoitua haastattelua, jossa kysymykset on etukäteen mietitty, mutta keskustelu etenee kuitenkin enemmän vapaana kerrontana. (Kananen 2015, 144-145)

Teemahaastattelu on yksi yleisimpiä laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä. Teemahaastattelua käytetään, mikäli ilmiötä ei tunneta. Teemat ovat keskustelunaiheita, jotka valitaan tutkittavan ilmiön ympäriltä. Teemahaastattelu etenee yleisestä yksityiseen, jolloin teemojen sisällä voi olla yksityiskohtaisempiakin kysymyksiä, kunhan haastattelu aloitetaan yleiseltä tasolta eikä suljeta pois liikaa yksityiskohtia. Haastattelun edetessä nousee myös esiin lisää kysymyksiä, joilla voidaan tarkentaa kerrontaa. Teemahaastattelu poikii usein lisähaastatteluja, joilla tutkija pyrkii saamaan mahdollisimman monipuolisesti tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Kananen 2015, 148-149.)

Haastattelu tulee suunnitella huolellisesti etukäteen, jotta mahdollisimman moneen kysymykseen saadaan vastaukset. Kaikkea ei kuitenkaan voi aina ennakoida vaan jokainen haastattelutilanne on ainutlaatuinen. Huolellisesti suunnitellut teemat ja niiden sisällöt tutkittavan aiheen ympäriltä, kuitenkin auttavat haastattelijaa pääsemään parempaan lopputulokseen. Haastattelua varten laaditaan haastattelurunko, johon kirjataan haastattelun aiheet. Tätä ei tule noudattaa orjallisesti vaan suunnitelman tarkoitus on

varmistua siitä, että kaikki aiheet tulevat käsitellyksi. Teemahaastattelun tarkoitus on saada mahdollisimman monta eri näkökulmaa jokaisesta tutkittavasta temasta. (Kananen 2015, 153-154.)

Haastattelu tallennetaan haastattelun yhteydessä. Tallentaminen tapahtuu joko muistiinpanojen avulla tai tallentamalla keskustelu digitaaliseen muotoon. Muistiinpanojen kirjaaminen on työlästä ja hidastaa haastattelun etenemistä, harvoin myöskään saadaan kirjattua kaikkia asioita muistiin vaan jotain olennaista voi jäädä huomioitta. Haastattelun tallentaminen digitaaliseen muotoon, mahdollistaa koko haastattelun tallentamisen juuri niin kuin se on käyty haastatteluhetkellä. Haastatteluun voi myös palata useita kertoja tutkimustyön edetessä. Tallennettu haastattelu litteroidaan eli kirjoitetaan tekstin muotoon. Litteroinnin haasteena on aineiston runsaus, jolloin pitää tehdä päätös litteroinnin tasosta. Litterointi voidaan tehdä sanatarkasti, jolloin kirjaimellisesti kirjataan joka sana haastattelusta. Yleiskielisessä litteroinnissa teksti muutetaan kirjakielle, jolloin puhekieli ja murre poistetaan. Propositiotason litteroinnissa keskitytään ainoastaan haastattelun ydinsisältöön. (Kananen 2015, 159-161.)

Jo heti opinnäytetyön alussa, oli selvää, että tulen käyttämään haastattelua oppaan laatimisen tueksi. Haastateltavat olivat myös selvillä jo heti. Haastavaa oli kuitenkin löytää oikea haastattelumetodi. Aihetta tarkemmin tutkiessa ja työn edetessä, päädyin teemahaastatteluun. Teemat mietittiin etukäteen ja samoja teemoja käsiteltiin niin kirjanpitäjän kuin tilintarkastajankin haastattelussa. Halusin kuitenkin mahdollisimman vapaata keskustelua, jolloin aihe pääsi sopivasti rönsyilemään.

6.3 Haastattelun toteutus

Teemahaastattelun runko (Liite 1) mietittiin etukäteen. Runkoa laatiessa pohdittavaksi tuli nimenomaan se, minkälaista tietoa oppaan tueksi haluan saada. Aihe itsessään on tarkasti lain säätelämään ja tietoa löytyy paljon, mutta käytännön toteutusta etenkin varojen arvostamisen suhteen ja jako-osuuslaskelman laatimiselle, ei juurikaan kerrottu missään. Teemat ja haastattelun runko alkoivat rakentua tämän pohjalta.

Teemat toimitettiin haastateltaville etukäteen sähköpostilla, jolloin he saivat aikaa perehtyä haastattelun aiheeseen. Haastattelut toteutettiin kasvokkain kesän aikana ja aika näille sovittiin teemojen toimituksen yhteydessä. Tilintarkastajan haastattelu toteutettiin hänen omalla toimistollaan ja kirjanpitäjän haastattelu hänen työpaikallaan. Haastattelut kestivät noin 60 minuuttia ja ne etenivät haastattelu runkoa noudattaen, joskin keskustelut lähtivät ajoittain rönsyilemään aiheen ulkopuolelle. Etenkin tilintarkastajan kanssa keskustellessa, tämä oli antoisaa, koska kuin huomaamatta, tietoa tuli myös muista itseä kiinnostavista aiheista. Haastattelut tallennettiin puhelimen sanelutyökalua käyttäen, jolloin haastattelutilanteeseen oli helppo palata jälkepäin

6.4 Aineiston analysointi

Litteroinnin tasoa mietittiin jo ennen haastattelua ja päädyttiin ennen haastatteluhetkiä yleiskieliseen litterointiin, koska aihe koettiin olevan niin tarkasti säädeltyä. Haastatteluaineiston runsaus sai kuitenkin toisiin ajatuksiin ja litteroinnin tasoksi valikoitui propositiotason litterointi. Propositiotason litteroinnissa keskitytään vain aineiston ydinsisältöön (Kananen 2015, 161).

Aineiston analysointi edellyttää aina tekstin lukemista useaan kertaan, jotta aihe hahmottuu paremmin. Aineistoon perehtymisen jälkeen aineisto voidaan tiivistää, jolloin tekstimassasta etsitään asiasisältöä. Asiasisältöjä voidaan tarkastella eri tasoilla ja kutsutaan segmenteiksi. Tekstiaineistoa voidaan analysoida muun muassa tavallisella tekstinkäsittely- ja taulukkolaskentaohjelmistolla. Teksti pilkotaan asiakokonaisuuksiksi ja se voidaan muuttaa vaikkapa taulukkomuotoon. Tekstin tarkasteleminen on helpompaa pienemmissä kokonaisuuksissa ja tekstiä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. (Kananen 2015, 163-169.)

Haastatteluaineisto kirjoitettiin teemoittain word-tiedostoon. Molempien haastateltavien aineisto kerättiin samaan dokumenttiin, samojen teemojen alle, jotta kokonaisuutta oli helpompi hahmottaa. Oppaan laatimisen tueksi, tämä osoittautui hyväksi ratkaisuksi, koska näin opasta laatiessa oli helpompi huomioida ammattilaisen huomiot ja toisaalta taas kirjanpitäjän toiveet oppaan sisällöstä teemaan liittyen.

6.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuustarkastelulla (validiteetti ja reliabiliteetti) pyritään poistamaan osan mahdollisista tutkimusprosessin virheistä. Prosessi on altis virheille ja ne voivat johtua tutkijasta itsestään tai tutkittavista/aineistosta. Tutkija itsessään on se, joka voi vaikuttaa työn luotettavuuteen. Esimerkiksi erilaisilla valinnoilla voidaan saada aikaan erilaisia lopputuloksia. Tutkija voi valita aineistonsa niin, että se tukee hänen tutkimustuloksiaan ja valittuja teorioita. Etenkin laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla aina vaikutus tutkittaviin ja tätä vaikutusta on mahdoton täysin poistaa, tämä vaikutus on kuitenkin hyvä tiedostaa. Yleisimmät virheet ovat tutkijan tulkintavirheet, joita voi syntyä vääristä johtopäätöksistä etenkin haastattelutilanteissa. (Kananen 2015, 337-339, 341.)

Luotettavuutta tarkastellaan kahden pääkäsitteen avulla. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen pysyvyyttä, eli mikäli sama tutkimus toistettaisiin, tulokset olisivat samat. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkitaan oikeita asioita. Molemmilla käsitteillä on lisäksi alakäsitteitä, joista ulkoinen validiteetti on tärkein. Ulkoinen validiteetti tarkoittaa tutkimustulosten yleistettävyyttä, samat tulokset saataisiin samanlaisessa tilanteessa uudestaan. (Kananen 2012, 167-168, 173.)

Molemmissa tarkasteluissa on tärkeää, että tutkija perustelee omat toimintatapansa ja tutkimusprosessi on mahdollisimman läpinäkyvä. Tutkimuksen dokumentaatiota pitäisi toteuttaa jo työn alusta lähtien. Dokumentaation avulla luodaan työlle uskottavuutta. Eräänlainen päiväkirja tutkimustyön etenemisestä ja valittujen menetelmien syistä, auttaa ymmärtämään valintoja ja lisää luotettavuutta siitä, että aiheeseen ja erilaisiin menetelmiin on perehdytty. Kehittämistutkimuksessa luotettavuuden kannalta tulee lisäongelmia siinä, että kehittämistutkimus pyrkii muutokseen ja esimerkiksi kvantitatiivinen tutkimus pyrkii tulosten pysyvyyteen. Toisaalta kehittämistutkimuksen ja laadullisen tutkimuksen arvioitavuudessa ei ole eroa. (Kananen 2012, 173.)

Yksinkertainen tapa varmistaa haastatteluun perustuvan tutkimustuloksen luotettavuus, on luetuttaa aineisto ja siitä johdettu tulkinta haastateltavilla. Näin voidaan var-

mistua siitä, että tulkintaan ei ole sekoittunut omia näkemyksiä. Myös kehittämistutkimuksessa voidaan käyttää samaa tekniikkaa. Kehittämistyö luetutetaan haastateltavilla. (Kananen 2012, 174.)

Tutkimustyön validiteetti on varmistettu johtamalla teemahaastattelun teemat suoraan opinnäytetyön teoriaosasta. Teemojen sisällä olevat ongelmat on johdettu puolestaan suoraan selvitysmenettelyn vaiheista ja niihin on pyritty saamaan vastaukset. Haastateltavat edustivat oikeita ammattiryhmiä ja tilintarkastaja on hoitanut useita osakeyhtiön lopettamisia, jolloin käytännön tietoa asiasta löytyy rutkasti. Kirjanpitäjä on toiminut työssään lähes kymmenen vuotta ja hänen kohdalleen on osunut myös yhtiöitä, joita on lopetettu. Hän ei ole itsenäisesti näitä osannut hoitaa, joten hänen näkemyksensä oppaan tasosta ja ulkoasusta ovat juuri oikeat työn kannalta. Tutkimuksen validiteettia voidaan näin ollen pitää hyvänä.

Tutkimuksen reliabiliteetti on varmistettu hankkimalla jo teoriavaiheessa kattavasti tietoa aiheesta. Aiheeseen on perehdytty huolella niin työn kuin tutkimuksenkin pohjalta. Kehittämishanke on tarkkaan säädelyä laissa, joten oikeiden tietojen kasaaminen laki- ja muista ammattiteksteistä, takaa hankkeen luotettavuuden. Tilintarkastajan kokemus aiheesta auttoi nitomaan yhteen useita teoriaosan tekstejä ja laittamaan ne oikeaan järjestykseen. Hänen näkemyksensä varojen arvostamisesta ja jakoluettelon laadinnasta sekä veroseuraamuksista olivat myös oman työnsä puolesta ajantasaisia ja käytännön työssä toimivia ohjeistuksia. Kirjanpitäjän kokemus käytännön työstä ja vaatimukset oppaalle ovat myös vakuuttavia. Hänen kokemuksellaan on osattu keskittyä oikeisiin asioihin oppaan sisällössä ja ulkoasussa.

Tutkimusaineiston käsittelyssä oli haasteellista aineiston runsaus ja keskustelun rönnyileminen haastattelutilanteessa. Litterointivaiheessa oli haasteita poimia nauhoitteilta olennainen tieto, joka liittyy vain tutkimukseen. Uskon kuitenkin, että tässä onnistuttiin lopulta hyvin. Valmis opas on tarkistettu haastateltavina olleiden tilintarkastajien ja kirjanpitäjien toimesta, ja opas on täyttänyt heidän vaatimuksensa. Näin ollen tämänhetkisen lainsäädännön mukaan laadittu opas täyttää reliabiliteetin vaatimukset.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Haastateltavien näkemykset

Oppaan laadintaa varten, haastateltiin yritysjärjestelyihin erikoistunutta tilintarkastajaa sekä lähes kymmenen vuotta alalla toiminutta kirjanpitäjää. Tilintarkastaja on hoitanut uransa aikana useita osakeyhtiöiden lopettamisia. Haastattelun tarkoitus oli selvittää käytännön tasolla, miten selvitysmenettely käynnistetään ja saatetaan loppuun sekä mitä varojen arvostamisessa on hyvä ottaa huomioon. Haluttiin myös selkeämmin tietoa siitä, missä järjestyksessä asioita tulisi käydä yrittäjän kanssa lävitse ja mitä käytännön asioita tulisi ottaa huomioon. Kirjanpitäjän näkökulmaa puolestaan tarvittiin oppaan sisältöön ja ulkoasuun. Minkälainen opas palvelisi hänen työtään kaikkein parhaiten ja miten kattavan oppaan tulisi sisällöltään olla.

Tilintarkastajan näkökulmasta opinnäytetyön aihe on hyvinkin ajankohtainen ja hänen mielestään osakeyhtiöitä lopetetaan aivan liian vähän. Monesti osakkeenomistajalle tulee myös yllätyksenä, miten pöytälaatikossa olevan yhtiön hallituksessa istuminen voi jopa hankaloittaa mahdollisen uuden yhtiön perustamista, varsinkin mikäli toimintansa lopettaneella yhtiöllä on ollut hankaluuksia hoitaa raha-asioitaan. Purkamisen sijaan voisi toisaalta myös miettiä olisiko koko osakekannan myynti järkevämpi ratkaisu. Mikäli kyseessä on toimiva yhtiö ja yhtiön omistuksessa on vaikkapa kiinteistöjä, myyntiä kannattaisi ainakin harkita. Se on monesti helpompi ja edullisempi vaihtoehto. Mikäli yhtiö on niin sanotusti myyntikuntoinen, myyntiä kannattaa harkita jo verotuksenkin vuoksi, koska tällöin ei synny yhtiölle luovutusvoittoa. Myyntitilanteessa luovutusvoitosta verot maksaa ainoastaan osakkeenomistaja.

” Pääsääntöisesti purettavaksi tulevat ovat pieniä makaavia yhtiöitä, joissa on omaisuutena ainoastaan rahaa, jolloin lopettamisen intressinä on hallinnollisten kulujen poistaminen. ” (Tilintarkastaja)

Mikäli yhtiöstä halutaan kokonaan eroon, purkaminen on ainut vaihtoehto. Pienten yhtiöiden lopettamiskyselyjä tulee tilitoimistomaailmassa vastaan useita vuoden aikana. Useinkaan kirjanpitäjä itse ei koe osaavansa hoitaa asiaa, vaan asiakas opastetaan joko tilintarkastajan tai muun asiantuntijan puoleen.

”Henkilöyhtiöitä olen saattanut loppuun useita urani aikana ja niiden lopettamisen koen selkeäksi ja helpoksi. Osakeyhtiön lopettaminen pitää lähes aina toteuttaa selvitysmenettelyn kautta ja pelkkä sanakin kuulostaa jo todella monimutkaiselta prosessilta.” (Kirjanpitäjä)

Selvitysmenettely käytännössä

Asiakkaan ilmoittaessa halunsa lopettaa osakeyhtiö, hänen kanssaan sovitaan tapaaminen, jossa käydään läpi yhtiön tämän hetkinen taloudellinen tila, minkälaista toimintaa yhtiössä mahdollisesti vielä on vai onko se päättynyt kokonaan, osakkaiden määrä ja heidän omistussuhteensa yhtiöön ja ovatko osakkaat lopettamisesta yksimielisiä. Lisäksi pohditaan, onko lopettaminen ainut vaihtoehto vai olisiko kuitenkin järkevämpää yrittää myydä yhtiötä.

” Ensimmäisenä mietitään, onko lopettaminen järkevin tapa päästä yhtiöstä eroon. Mikäli yhtiössä on vaikkapa kiinteistö ja se on pitkään maannut yhtiö, tulee edullisemmaksi myydä yhtiön osakekanta, jolloin luovutusvoittoa ei tuloudu yhtiöön”
(Tilintarkastaja)

” Kun asiakas tulee toimistolle ja esittää toiveensa yhtiön purkamisesta, ohjaan asiakkaan heti asiantuntijan tai mikäli yhtiöllä on tilintarkastaja, tilintarkastajan puoleen. En tiedä ollenkaan mistä pitää lähteä liikkeelle ja mitä asioita tulisi muistaa ottaa huomioon.” (Kirjanpitäjä)

Mikäli yhtiön lopettamiseen päädytään, käydään läpi yhtiön varallisuutta tase-erä kerrallaan. Tässä vaiheessa mietitään jo varojen arvostamista sekä voidaan karkeasti laskea lopettamisen veroseuraamuksia ja miettiä mitä muita hallinnollisia kuluja lopettamiseen liittyy. Ensimmäisessä tapaamisessa sovitaan myös jo aikataulusta ja mahdollisista ennakkojako-osuuksista, mikäli niiden maksamiseen on edellytyksiä.

Selvitysmenettelyyn asettamista varten osakkaat pitävät yhtiökokouksen, jonka pöytäkirja liitetään kaupparekisterihakemukseen. Kaupparekisterihakemuksella ilmoitetaan selvitysmenettelyyn asettamisesta sekä haetaan velkojien kuulutusta. Hakemuksella ilmoitetaan myös selvitysmies, joka on lähes aina yrittäjä itse.

” Riskienhallinnan kannalta, selvitysmiehenä toimii lähes aina yrittäjä itse tai jokin muu hallituksen jäsen, mikäli yrittäjä ei ole oikeustoimikelpoinen. Mikäli jaetaan esimerkiksi ennakkojako-osuutta, selvitysmies vastaa velkojille jaon oikeellisuudesta ja siitä, että yhtiön varat riittävät jaon jälkeen velkojen maksuun ” (Tilintarkastaja)

” En ole aikaisemmin tiennyt tarkkaan mikä on selvitysmiehen rooli yhtiön lopettamisen hetkellä. Toki olen tiennyt hänen vastaavan yhtiön loppuvaiheiden asioiden hoidosta, mutta sen tarkempaa tietoa hänen roolistaan ei ole ollut. ” (Kirjanpitäjä)

Mikäli yrittäjä ei ole oikeustoimikelpoinen, voi selvitysmiehenä toimia joku muu, esimerkiksi juristi. Tilintarkastajat eivät koskaan toimi selvitysmiehinä. Nopeimmillaan selvitysmenettely menee läpi kaupparekisterissä viidessä kuukaudessa, käytännössä tähän menee lähes aina enemmän aikaa, vaikka velkojia ei olisikaan. Selvitysmenettelyn päättämisestä tulee ilmoitus kaupparekisteristä, jonka jälkeen voidaan laatia lopputilitys. Lopputilitys rekisteröidään kaupparekisteriin ja tämän jälkeen laaditaan vielä viimeinen veroilmoitus.

Mikäli yhtiöstä halutaan jakaa ennakkojako-osuutta, tulee yhtiön laatia tilinpäätös selvitysmenettelyyn asettamispäivään, joka toimii jakolaskelman runkona. Tilinpäätös tulisi laatia ennen selvitysmenettelyä aina, mutta käytännössä näin toimitaan vain ennakkojako-osuustapauksissa. Mikäli kyse on isosta toiminnassa olevassa yhtiöstä, tilinpäätös laaditaan aina ja mikäli yhtiöllä on tilintarkastaja, tilinpäätös tulee myös tarkastuttaa. Näitä on kuitenkin hyvin harvoin. Mikäli ennakkojako-osuutta halutaan jakaa, tulee varmistua, että yhtiöön jää varallisuutta maksaa mahdolliset velat ja hallinnolliset kulut, joita selvitysmenettelyn läpivienti aiheuttaa. Tästä vastaa selvitysmies.

” Tilinpäätöksen laatiminen lukee monissa ohjeistuksissa, mutta näin toimitaan yleensä vain isomman toimivan yhtiön osalta, jolloin velkojat tietävät mikä on tilanne

ennen selvitysmenettelyyn asettamista. Mutta kun puhutaan näistä yhden miehen osakeyhtiöistä, joissa ei ole velkojia, tilinpäätöstä ei yleensä tehdä, koska sitä ei kukaan kaipaa ja se on vain ylimääräinen kustannus.” (Tilintarkastaja)

” Minulla ei ole tietoa, miten ennakkojako-osuutta voidaan jakaa tai miten se edes lasketaan luotettavasti niin ettei tule ongelmia. Tilinpäätöksestä ja kirjanpidosta yli-päättään tietysti näkee yhtiön sen hetkiset velkojat ja mikäli niitä ei ole, voidaan ilmeisesti ainakin pankkitilin rahatilanteen puitteissa jakaa jokin osa yhtiöstä jo heti.” (Kirjanpitäjä)

Jako-osuuslaskelma voidaan laatia jo selvitysmenettelyn aikana tai viimeistään lopputilityksen jälkeen. Jako-osuuslaskelma on vapaamuotoinen laskelma, miten yhtiön loppu varallisuus (nettovarallisuus) jaetaan osakkaiden kesken. Jako-osuus voi olla joko rahaa tai muuta omaisuutta. Jaon tulisi mennä tasan osakkaiden kesken, mutta käytännössä tämä ei välttämättä aina toteudu, mikäli jaossa on mukana kalustoa tai muuta irtainta omaisuutta, joiden käypää arvoa on hankala tarkasti määritellä. Irtaimen omaisuuden jaon suhteen pyritään yleensä löytämään kaikkia tyydyttävä ratkaisu ja mikäli sopuun ei muuten päästä, on viisainta myydä kalustoa niin paljon, että päästään tasajakoon. Mikäli yhtiössä on pelkkää rahaa, joko-osuuslaskelma laatiminen on helppoa ja vaivatonta.

” Jako-osuuslaskelman voi laatia jo välitilinpäätöksen pohjalta siinä vaiheessa, kun yhtiö asetetaan selvitystilaan. Jos on makaava yhtiö, jako-osuus tulee lopputilityksen pohjalta, mutta mikäli halutaan ennakkojako-osuutta, tilinpäätös on tehtävä. Jos on vaikka 10.000 euroa pankkitilillä, voidaan varata lopettamiskustannuksiin vaikkapa 3.000 euroa, jolloin loput voidaan jakaa jo enakkona. Suoraan välitilinpäätöksen pohjalta ei voi laatia ennakkojako-osuuslaskelmaa, pitää muistaa huomioida myös lopettamisen kustannukset” (Tilintarkastaja)

” Lopettaminen on monelle epäselvää. Joskus yrittäjästä tuntuu helpommalta olla tekemättä mitään eikä ilmoita tilinpäätöstietoja kaupparekisteriin, jolloin yritys poistetaan PRH:n toimesta ilmaiseksi. Näitä tapauksia on myös jonkin verran.” (Tilintarkastaja)

” Olen laatinut muutaman lopputilityksen asiakkaan puolesta lopettamisen jälkeen. Itse selvitysmenettelyn on kuitenkin hoitanut joku muu. En ole koskaan laatinut viimeistä veroilmoitusta vaan olen toimittanut lopputilityksen suoraan asiakkaalle tai hänen yhteyshenkilölleen lopettamiseen liittyen. Sieltä päästä kai sitten on laadittu tarvittavat ilmoitukset. ” (Kirjanpitäjä)

Yhtiön katsotaan purkautuneen jo lopputilityksen yhteydessä, mutta viimeistään kun yhtiö poistuu kaupparekisteristä, tulee yhtiöllä ollut nimetty varallisuus siirtää osakkeenomistajan nimiin. Esimerkiksi auton rekisteröinti omiin nimiin onnistuu jako-osuuslaskelmalla, joka on oikeaksi todistettu (tilintarkastajan tai muun asiaa hoitavan tahon allekirjoitus. Arvo-osuustilien kanssa on usein ollut enemmän ongelmia. Mikäli yhtiössä on lopettamisvaiheessa sijoituksia, ne oisivat viisainta realisoida ennen lopullista purkamista. Näin säästyään monelta hankaluudelta pankkien kanssa. Arvo-osuustilin siirtoon osakkaan nimiin, pitäisi kuitenkin riittää samat dokumentit mitä minkä tahansa muun kiinteän omaisuuden siirtämiseenkin.

Omaisuu den arvostuksesta

Omaisuu den arvostus on häilyvää, eikä tähän ole yhtä oikeaa vastausta. Kiinteistön arvostuksessa käytetään kiinteistövälittäjän arviota, jolle on hyvä tehdä selväksi, mitä tarkoitusta varten arvio laaditaan. Eri kiinteistöjen arvostuksessa on hyvä myös kiinnittää huomiota kiinteistövälittäjän kokemukseen erilaisista kiinteistöistä ja kiinteistön sijaintikunnasta. Mikäli halutaan mahdollisimman tarkka arvio, on hyvä pyytää arviota muutamalta kiinteistövälittäjältä.

Koneiden ja kaluston arvostuksessa ollaan aika pitkälti yrittäjän oman arvion varassa. Ajoneuvoista voidaan pyytää autoliikkeen arvio, mutta irtaimesta omaisuudesta ja varaston arvosta on harvemmin saatavilla täsmällistä arvoa. Arvostus perustuu pitkälti yrittäjän näkemykseen käyvästä hinnasta. Verottajan on myös hyvin vaikea puuttua tämänkaltaisen omaisuuden arvostukseen, jolloin näiden arvona käytetäänkin usein kirjanpidon poistamatonta hankintamenoa. Omaisuusluettelo ja sen arvostukset on hyvä käydä läpi osakkaiden kanssa ja pyytää heiltä luetteloon allekirjoitukset, jolloin he ovat hyväksyneet käytetyt arvot.

” Käytännössä varaston pitäisi siirtyä käyvästä arvosta, mutta kuka sen sitten lopulta sanoo, mikä on oikea arvo. Usein pienillä yhden osakkaan yhtiöillä on lopettamisvaiheessa jo omat ja yhtiön varastot hieman menneet sekaisin, joten varaston siirtyvänä arvona pidetään hyvin usein kirjanpidon arvoa. ” (Tilintarkastaja)

Verotus yhtiön ja osakkaan näkökulmasta

Osakeyhtiön lopettamisen veroseuraamukset voivat yllättää osakkeenomistajaa. Veroseuraamuksia koituu sekä yhtiölle, että osakkeenomistajalle. Yhtiön purkautuessa, sen varallisuus siirtyy käyvästä arvosta jako-osuuksina osakkeenomistajille. Esimerkiksi kiinteistön osalta myyntivoitto voi olla merkittävä, mikäli kiinteistö on vanha ja pois-toja on tehty verotuksen maksimipoistosuunnitelman mukaan vuosikausia. Toisaalta taas osakkeenomistaja maksaa veroja myös samasta asiasta, kun häntä verotetaan luovutusvoitosta mikä katsotaan syntyneen, kun osakkeet vaihdetaan yhtiön jako-osuuteen.

”Jos sinulla on vaikka kiinteistö, se ensin tuloutuu käypään arvoon yhtiössä ja maksat siitä yhteisöveron. Sen jälkeen, kun yhtiö purkautuu, maksat jako-osuuksista luovutusvoittoveron ja kiinteistöstä vielä varainsiirtoveron. ” (Tilintarkastaja)

”Veroseuraamusten miettiminen lopettamisen hetkellä on hankalaa. En tiedä miten kaikki käytännössä toimii, vaikka yhtiön näkökulmasta veroseuraamukset ovatkin tiedossa. Tähän olisi hyvä saada jokin selkeä, vaikkapa ranskalaisilla viivoilla tehty muistilista mitä veroseuraamuksia lopettamisesta syntyy niin voisi niistä heti kertoa asiakkaalle. ” (Kirjanpitäjä)

” Koko jako-osuus on veronalainen ja voit siihen soveltaa hankintameno-olettamaa, mikäli ehdot täyttyvät ja se on edullisempi vaihtoehto. Mikäli purkamisesta realisoituu paljon tappioita, kannattaa purkamisessa miettiä, onko mahdollisesti osakkaalle tulossa lähitulevaisuudessa luovutusvoittoa jostain ja ajoittaa purkamisen tämän yhteyteen. ” (Tilintarkastaja)

Yrittäjät haluavat käytännössä aina tietää mahdollisimman tarkkaan heille koituvat veroseuraamukset, varsinkin mikäli jaetaan ennakkojako-osuutta. Ennakkojako-osuutta

jakaessa verojen mahdollisimman tarkka määrittäminen onkin tärkeää, jotta yhtiöön jätetään riittävästi varallisuutta selviytyä veroista. Ennakkojako-osuus taas verotetaan osakkaan sen vuoden tulona minä vuonna se on nostettu.

” Luovutusvoiton verorasitusta osakkaalle voidaan jakaa ennakkojako-osuutta hyödyntäen vaikkapa kahdelle vuodelle. Jos ajatellaan, että jaetaan ennakkojako-osuus lokakuussa ja yhtiö purkautuu seuraavana vuonna, menee verorasitus kahdelle vuodelle. ” (Tilintarkastaja)

” Yhtiön purkaminen on aika inhimillinen ratkaisu, jos vaikka ajatellaan, että osakkeenomistaja on jo elämän ehtopuolella. On aika ikävää jättää perikunnalle selvitetäväksi makaavaa yhtiötä. Moni purkaa yhtiön jo senkin takia, vaikka se ei verotuksellisesti olisi hirveän kannattavaa. ” (Tilintarkastaja)

7.2 Oppaan sisältö

Oppaan sisällöllisestä asiasta keskusteltiin enemmän kirjanpitäjän kanssa. Tilintarkastajan kanssa keskustelussa keskityttiin enemmän käytännön tekemiseen ja miten itse selvitysmenettelyprosessi etenee.

Kirjanpitäjän näkemyksestä oppaan tulisi olla mahdollisimman selkeä, lyhyt ja ytimekäs. Kaikki tarvittavat asiat tulisi ottaa huomioon, mutta liikaa tekstiä tulisi välttää, ettei kävisi niin, että se koetaan liian raskaaksi lukea, ei oppikirjatyypistä.

” Oppaan olisi hyvä edetä alusta loppuun työn tekemisen järjestyksessä. Kaikki askeleet olisi hyvä kertoa vaikkapa ihan ranskalaisilla viivoilla tai jollain muulla vastaavalla tavalla. Lisäinformaatiota jokaisesta kohdasta osaa jokainen etsiä itsekkin, mikäli sitä haluaa. Pääasia olisi selkeä runko ja askeleet. ” (Kirjanpitäjä)

Opas tulisi olla saatavilla verkossa, jotta sen löytäisi mahdollisimman moni sitä tarvitseva. Jokainen voi halutessaan tulostaa oppaan perimuotoon ja tähän voi tarvittaessa tehdä itselleen enemmän muistiinpanoja.

Oppaan ulkoasun tulisi olla hillitty, jotta se ei vie huomiota tärkeältä ja joidenkin mielestä vaikealtakin asialta. Kirjanpitäjän mukaan, oppaan pääotsikkoina voisi toimia hyvin teemahaastattelun teemat. Pääostikoiden sisälle voisi rakentaa alaotsikoita, joissa olisi menty hieman syvemmälle aiheeseen.

” Tämän haastattelun runko olisi aika hyvä sisällysluettelo oppaalle. Tulisi käytyä kaikki tarvittavat asiat läpi. Varojen arvostamisesta ja verotuksesta on hyvä olla omat päälukunsa, kun ne ovat kuitenkin niin keskeisiä asioita koko prosessissa.” (Kirjanpitäjä)

Oppaan liitteeksi voisi liittää muutamia tärkeitä lomakkeita, esimerkiksi yhtiökokouksen pöytäkirjan mallipohja ja PRH:n muutosilmoituslomake. Oppaan sisällä voisi myös olla linkkejä eri sivustoille mistä saa tarvittaessa lisätietoja liittyen juuri kyseiseen kohtaan oppaassa.

” Opas itsessään tulisi mielestäni pitää mahdollisimman lyhyenä ja selkeänä, useinkaan ei ole aikaa lähteä lukemaan paksua opusta, niitä on muutenkin riittävästi saatavilla. Lyhyiden kohtien jälkeen voisi kuitenkin liittää vaikkapa linkkejä eri nettisivuille mistä lisätietoa voi halutessaan lukea lisää tai voi olla vaikkapa kirjallisuudesta infoa, jos jollain on mielenkiintoa perehtyä aiheeseen paremmin.” (Kirjanpitäjä)

8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätökset

Osakeyhtiön lopettamiseen löytyy verkosta paljon materiaalia. Materiaali ja ohjeistus on kuitenkin hyvin hajanaista ja eri verkkosivut ja kirjat keskittyvät oman näkökulmaan yhtiön lopettamiseen liittyen. Esimerkiksi Patentti- ja Rekisterihallituksen sivut keskittyvät nimenomaan siihen, mitä lomakkeita tulee missäkin vaiheessa lähettää ja

verohallinnon sivuilta lopettamiseen löytyvä tieto keskittyy vain verotuksellisiin asioihin. Kirjallisuudessa taas on pitkälti keskitytty yritysjärjestelyihin (sulautuminen, jakautuminen jne.) sekä konkurssiin, joka on monivaiheinen ja tarkasti säännelty prosessi. Selvitysmenettely mainitaan monessa kirjassa vain ohimennen ja se käydään läpi hyvin lyhyesti. Oppaalle tosiaan on tilausta.

Tilintarkastajan haastattelu avasi paljon käytännön asioita, miten selvitysmenettely viedään loppuun. Varojen arvostus on erittäin usein vain paras arvio, ulkopuolisia arvioita käytetäänkin ainoastaan kiinteistöissä ja suurimmissa koneissa, sekä uudehkoissa autoissa. Monesti arviona käytetään myös suoraan tasearvoja. Monimutkaisia vapaaehtoisia selvitysmenettelyjä on äärimmäisen harvoin, valtaosa lopettamisista on jo toimintansa lopettaneita yhtiöitä, joissa ei juurikaan ole enää kiinteää omaisuutta. Tämä tieto lisäsi entistä enemmän omaa uskoani siihen, että kirjanpitäjät todella voisivat hoitaa näitä lopetuksia itse.

Tilintarkastajan haastattelusta kävi myös ilmi, että asiakkaan kanssa mietitään aina vaihtoehtona myös yhtiön myymistä. Myyminen on huomattavasti edullisempi ja nopeampi vaihtoehti. Yhtiön purkaminen kannattaa ainoastaan silloin, mikäli ei ole mitään liiketoimintaa myytävänä tai yhtiö halutaan nimenomaan päättää lopullisesti. Nämä yhtiöt, joissa ei ole mitään myytävää, ovat niin sanottuja pöytälaatikkoyhtiöitä. Tavoitteena lopettamiselle on lähes aina hallinnollisten kulujen pienentäminen sekä seuraavan sukupolven säästäminen mahdollisilta vaikeuksilta, mikäli yhtiö tulisi vastaan perinnönjaossa.

Kirjanpitäjältä sain paljon hyviä ideoita oppaan sisällöstä. Haastattelu vahvisti myös kuvaani siitä, että kokeneellakaan kirjanpitäjällä ei ole juurikaan tietoa osakeyhtiön lopettamisesta. Selvitysmenettely on monelle tutulta kuulostava sana, mutta kaikki siihen liittyvä on vierasta. Kirjanpitäjä vahvisti myös sen, että asiakkaat tiedustelevat tällaisista palveluista silloin tällöin ja tällaiselle palvelulle olisi tilitoimistomaailmassa ehdottomasti kysyntää.

Kirjanpitäjän työn murroksen myötä, pienten yhtiöiden lopettamiset ovat hyvä lisä työnkuvaan. Prosessi on selkeä ja hyvän askel askeleelta etenevän oppaan avulla, kaikki vaiheet tulee huomioitua ja ilmoitukset laadittua ajallaan ja oikeilla liitteillä.

Pohdinta

Aihe tähän opinnäytetyöhän valikoitui puhtaasti oman tarpeen mukaan. Työskentelen itse kirjanpitäjien esimiehenä suuren konsernin paikallisessa tilitoimistossa. Digitalisaation vauhti kiihtyy koko ajan ja nyt jo on peruskirjanpidon rutiiniluontoisiin tehtäviin käytössä paljon automatiikkaa, robotiikkaa ja tekoälyä. Näiden osuus kasvaa jatkuvasti, jolloin kirjanpitäjän työn kuva muuttuu väistämättä. Työn kuvan muuttumisesta on esitetty kahdenlaista skenaariota. Antti Aho pohtii kirjassaan Kirjanpitäjästä konsultiksi-Pääkirja, kirjanpitäjän työnkuvan muutosta. Tulevaisuudessa kirjanpitäjä voi käsitellä paljon suurempia asiakasmääriä automatiikan ansiosta tai kirjanpitäjä voi itse valita toisenlaisen tien ja ryhtyy viemään omaa työtään enemmän konsultoivampaan suuntaan. Konsultoivampi työ on monipuolisempaa ja tuo eteen erialaisia tehtäviä ja yritysjärjestelyjä, kuten esimerkiksi osakeyhtiön purkaminen. Kirja itsessään puhutteli minua paljon ja oli myös eräänlainen laukaiseva tekijä opinnäytetyön aihevalinnassa. Selvitysmenettely on yksi selkeimmistä konsultin työksi mielletyistä yritysjärjestelyistä ja tästä on hyvä aloittaa laajempikin yritysjärjestelyiden opiskelu.

Asiasta laajemmin keskustellessani huomasin, ettei kiinnostus ollutkaan ainoastaan minun vaan monet muutkin kirjanpitäjät kokivat, että selkeällä oppaalla selvitysmenettelyn vaiheista tulisi olisi tilausta. Selvitysmenettely koettiin lähes kaikkien kokeneidenkin kirjanpitäjien toimesta hankalana ja työläänä asiana. Monet kokivat, että se vaatii myös jotain erityistä osaamista, jotta voi olla asiakkaan apuna selvitysmenettelyn läpikäynnissä. Tietoa löytyy runsaasti niin kirjallisuudesta kuin verkostakin. Ongelma ehkä onkin tiedon runsaus ja olennaisen tiedon löytäminen oikeassa järjestyksessä. Ohjeet ovat usein myös kovin ympäröyvästi esitettyjä eikä missään oteta suoraan kantaa esimerkiksi varojen arvostamiseen. Kiinteistön arvostaminen on selkeää, mutta muun omaisuuden, kuten varaston, koneiden ja kaluston sekä pienemmän irtaimen omaisuuden arvostuksesta ei juurikaan kerrota, näistä puhutaan vain markkinahinnasta. Mikä sitten on markkinahinta? Syykin on varmasti aika selvä, selkeää ohjetta tai toimintatapaa ei ole. Varojen arvostus on hyvinkin pitkälti vain paras arvaus ja jonnakkoinen tuntuma todellisuuteen. Todellinen omaisuuden arvohan määritellään vasta omaisuuden myyntihetkellä, mitä ostaja on valmis maksamaan hyödykkeestä.

Aiheesta oli hyvin vaikeaa etsiä laajasti eri lähteitä. Itse koin, että kirjoissa ja verkkosivuilla toistettiin lähinnä samaa asiaa eri muotoihin kirjoitettuna. Selvitysmenettely, kuten muutkin yritysjärjestelyt ovat tarkoin säänneltyjä, joten omalle mielipiteelle tai toimintatavalle ei ole juurikaan sijaa. Lähdeluettelo jäi näin ollen aika suppeaksi.

Tilintarkastajan haastattelu oli erittäin mielenkiintoinen. Sain haastattelusta irti paljon enemmän mitä alun perin lähdin hakemaan, mutta jälkeinpäin ajatellen aiheesta rön-syiltiin liikaa, jolloin litterointi oli haastavaa. Koen kuitenkin onnistuneeni poimimaan haastattelusta tätä työtä koskevat olennaiset asiat. Haastattelut toteutettiin molemmat kasvotusten, joka oli erittäin hyvä valinta. Vallitsevan koronavirustilanteen takia pohdin pitkään, olisiko haastattelu pitänyt toteuttaa sähköistä alustaa hyödyntäen, mutta keskustellessani molempien haastateltavien kanssa, päädyimme kaikki samaan lopputulokseen, kasvokkain haastattelusta saa enemmän hyötyä irti ja siinä keskustelu on vapaampaa.

Oppaan kirjoittaminen ei ollut ollenkaan yksinkertaista. Minulla oli aluksi selkeä visio oppaasta, mutta sitä ei ollutkaan mahdollista toteuttaa. Yritin pitää tekstin mahdollisimman suppeana ja selkeänä askelaskeleelta etenevänä, jotta se palvelisi itse työssä mahdollisimman hyvin. Harvoin on aikaa lähteä lukemaan pitkiä tekstejä, kun asiat pitäisi selvittää nopeasti ja työssä päästä eteenpäin. Lisätietoa varten, oppaassa on linkkejä, jotka vievät juuri kyseisen aiheen lisätietoihin verottajan, PRH:n tai muun sellaisen sivuille. Yritin pitää myös ulkoasun mahdollisimman selkeänä. Onnistuin mielestäni tavoitteessani hyvin. Valmis opas on tämän opinnäytetyön liitteenä (Liite 2), jotta kaikki asiasta kiinnostuneet voivat tarvittaessa sitä hyödyntää. Oppaaseen on koottu kaikki tarvittava ja sen avulla pieni osakeyhtiö saadaan purettua. Oppaassa otetaan selkeästi ja lyhyesti kantaa varojen arvostamiseen sekä omistajan ja yhtiön verotukseen. Nämä asiat usein ovat ne, mitkä eniten mietityttävät.

Oppaan laadinnan lähtökohta oli lain ohjeistukset selvitysmenettelystä ja sen läpikäynnistä. Tilintarkastajan kommentit prosessin vaiheista käytännössä, toimivat oppaan runkona ja pyrin toteuttamaan oppaan haastattelussa saamani tiedon perusteella. Oppaan tekstiosion kirjoitin useaan kertaan uudelleen. Tekstiä tuntui olevan monesti liikaa ja tuotoksen alkuperäinen tarkoitus sen selkeydestä ei olisi toteutunut. Kirjoittamisen aikana pidin mielessä kirjanpitäjän vaatimukset ja yritin pohtia opasta koko ajan

oman työni kannalta, miettimällä olisiko oppaasta apua minulle itselleni. Ydinsisällön määrittäminen oli jossain määrin hankalaa juuri sen takia, ettei tekstiosiot paisuisi liikaa. Toisaalta mitään olennaista ei saanut jättää pois, jotta lopputulos ei kärsisi.

Opinnäytetyön kirjoittamisen prosessi venähti alkuperäistä suunnitelmaa pidemmäksi. Monimuoto-opiskelu täysipäiväisen työn ohella on alkanut vaatimaan veronsa näin loppumetreillä. Olen kuitenkin tyytyväinen työn lopputulokseen ja olen mielestäni saavuttanut sen mitä tältä opinnäytetyöltä tavoittelin. Jatkokehityksenä tälle opinnäytetyölle olisi mukava nähdä oppaat myös muille yritysjärjestelyille. Oppaalle, joka käsittelee sulautumista ja jakautumista, olisi varmasti myös tarvetta.

LÄHTEET

Aho, A. 2019. Kirjanpitäjistä konsultiksi-Pääkirja. Helsinki: Alma Talent.

HE 176/2008. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä tuloverolain 45§:n muuttamisesta

Honkamäki, T., Kujanpää, E. & Pennanen, M. 2018. Yritysjärjestelyjen käsikirja. 2. uud. p. Helsinki: Alma Talent.

Immonen, R. 2014. Yritysjärjestelyt. Helsinki: Talentum Media.

Immonen, R. & Nuolimaa, R. 2012. Osakeyhtiöoikeuden perusteet. Helsinki. Talentum.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä- Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas – Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.

Konkurssiasiamiehen toimiston www-sivut. 2019. Viitattu 17.2.2020.

<https://www.konkurssiasiamies.fi/fi/index/konkurssimenettely.html>

Konkurssilaki 20.2.2004/120 muutoksineen

Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360 muutoksineen

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624 muutoksineen

Ossa, J. 2018. Sukupolvenvaihdos ja yritystoiminnan lopettaminen. Helsinki: Kauppakamari

Patentti- ja Rekisterihallituksen www-sivut. 2020. Viitattu 16.2.2020.

<https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/perustaminen/paperilomakkeet.html>

Tuloverolaki 30.12.1992/1535 muutoksineen

Verohallinnon www-sivut. 2020. Viitattu 26.2.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60312/osakeyhti%C3%B6n-purkautuminen-verotuksessa2/#1.2-osakeyhti%C3%B6n-purkautuminen-verotuksessa>

Villa, S. 2018. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiöt. 5. uud.p. Helsinki: Alma Talent.

TEEMAHAASTTELUN RUNKO

Ilmiö Osakeyhtiön lopettaminen selvitysmenettelyn avulla -oppaan sisältö ja rakenne

TEEMAHAASTTELUN TOTEUTUS

Haastattelija Mia Soini

Ajankohta

Kesto n. 60min

Haastateltava

KESKUSTELTAVAT TEEMAT

Teema 1 Osakeyhtiön lopettamisen vaiheet → eteneminen alusta loppuun

- Mistä aloitetaan → asiakkaan kanssa läpikäytävät asiat ennen varsinaista lopettamispäätöstä
- Mitä ilmoituksia laaditaan ja millä aikajänteellä
- Selvitysmiehen rooli ja tehtävät → mitä asioita tulee huomioida selvitysmenettelyn aikana
- Varallisuuserien arvostus

Teema 2 Verotus

- Osakkaan verotus
- Yhtiön verotus
- Mahdollinen päällekkäinen verotus → verosuunnittelu

Teema 3 Jakoluettelo sekä lopputilitys

- Onko jakoluettelo muodollinen
- Missä vaiheessa jakoluettelo laaditaan
- Lopputilityksen vaatimukset ja sen jälkeiset toimet

Teema 4 (kirjanpitäjä) Oppaan sisällölliset vaatimukset

- Oppaan tekstitason tarkkuus
- Ulkoasu